

N:o 140, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ett lotsfartygs förläggande under Skagen.

Kammaren åtskiljdes kl. ½3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 3 Mars 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 1 dennes och protokollet för den 25 sistlidne Februari.

Föredrogs Riksdagens sistlidet år församlade Revisorers berättelse om af dem verkställd granskning af Statsverkets samt dertill hörande fonders förvaltning och räkenskaper för år 1866, jemte de i anledning deraf infordrade och till Kongl. Maj:t afgifna underdåniga utlåtanden.

Berättelsen jemte utlåtandena hänvisades till Stats-Utskottet och skulle Andra Kammaren delgifvas.

Föredrogs ånyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i 72 § Riksdags-ordningen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Utlåtande

N:o 29, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1868 års riksdag.

1:sta och 2:dra punkterna.

Biföllos.

3:dje punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Stats-Utskottet har i denna punkt slutat med att tillstyrka, att Revisorernes emot Fullmäktige framställda anmärkning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och såsom Fullmäktig i Riksgälds-kontoret kan jag naturligtvis deremot icke hafva någon anmärkning att göra. I Utskottets motivering förekommer likväl något hvarå jag vill fästa uppmärksamheten, enär det gäller en i konstitutionellt hänseende vigtig grundsats. Såsom Kam-maren har sig bekant, borde Trafikstyrelsen, enligt Kongl. Maj:ts nådiga föreskrift, till Riksgälds-kontoret öfverlemna behållningen af trafikinkomsterna för 1866 inom två månader efter årets slut och sedan för hvarje månad inom två månader derefter. Detta skedde dock ej, utan det var först i Maj månad 1867, som Trafikstyrelsen fullständigt aflennade 1866 års behållning och först sednare på hösten infliet den behållning, som uppkommit under den tidigare delen af år 1867. Nu säger Stats-Utskottet, instämmande i Revisorernes åsigt, att detta borde hafva föranledt Fullmäktige att hos Kongl. Maj:t härom göra underdånig anmälan; men jag ber att få framställa den frågan till Kam-maren: äro Fullmäktige i Riksgälds-kontoret i den ställning, att de böra utöfva kontroll öfver de förvaltande verken, och när Fullmäktige anse, att dessa verk ej hafva uppfyllt de dem lemnade föreskrifter, derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t, eller tillhör icke denna kontroll Regeringen? Enligt Fullmäktiges förmenande åtminstone, tillhörde det icke dem att i detta fall utöfva någon kontroll öfver Trafikstyrelsen, utan skulle, om Trafikstyrelsen här vid lag begått ett misstag, kontrollen hafva ålegat Kongl. Maj:t. Jag är i tillfälle att illustrera denna fråga med ett exempel, som på ett temligen klart sätt visar orimligheten af en dylik kontroll från Fullmäktiges sida. Enligt nådiga Bref har Statskontoret fått sig förelagdt, icke att i mån af tillgång, utan att ovilkorligen till Riksgälds-kontoret inbetala öfverskotten af Statsverkets inkomster för 1866 och 1867. Icke ett öre af dessa medel har ännu ingått. Skulle Fullmäktige i ena fallet hafva sqvallrat på Trafikstyrelsen, hade de lika väl skolat i detta fall klaga på Statskontoret, för det detta icke fullgjort sin förbindelse att inbetala öfverskotten, oaktadt Fullmäktige mer än väl visste, att Statskontoret icke kunde göra det, och ehuru Regeringen, som, om jag ej misstager mig, hvar fjortonde dag erhåller kassarapporter från Statskontoret, ingalunda behöft att af Fullmäktige upplysas om förhållandet.

Stats-Utskottet har deremot fullkomligt rätt i sin åsigt, att förhållandet bort väcka Fullmäktiges uppmärksamhet och föranleda dem att om saken förskaffa sig närmare underrättelser. Men detta har icke heller underlåtit. Derom kan Chefen för Trafik-

styrelsen, som här är tillstådes, lemna Kammaren upplysning, och jag beklagar, att icke äfven Chefen för Civil-departementet är här närvarande, ty han skulle äfven kunna vitsorda att så skett. Fullmäktige hafva upprepade gånger, ja månadtligen, hos Trafikstyrelsen gjort sig underrättade om, huru med saken förhölle sig; men att ingenting derom i Fullmäktiges protokoll influtit var beroende deraf, att då Fullmäktige ansågo sig icke ega rättighet att i detta afseende utöfva kontroll öfver Trafikstyrelsen, Fullmäktige endast på enskild väg förskaffade sig de nödiga upplysningarne, hvilka naturligtvis vid sådant förhållande ej kunde föranleda till någon åtgärd och derföre icke heller i protokollet upptogos. För min del tror jag således, att hvarken Utskottet eller Revisorerna egt skäl att klandra Fullmäktige derföre, att de icke hos Kongl. Maj:t gjort anmärkning om ett förhållande, som nödvändigt måste vara för Kongl. Maj:t känt och öfver hvilket Fullmäktige icke egde rätt att döma, och ehuru jag icke kommer att deltaga i beslutet rörande detta ärende, vill jag dock uttala min önskan, att Kammaren måtte för grundsatsens skull ogilla det klander, som kan anses innefattas i Utskottets nu anförda motiver.

Herr De Maré: 2§ af Instruktionen för Revisorerna af Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning föreskrifver: att Revisorerna skola sorgfälligt undersöka, om detta verk kommit i behörigt åtnjutande af de detsamma utaf Riksdagen anvisade inkomster och tillgångar, samt att, derest någonting skulle finnas vara försummadt, eller eljest kräfvat rättelse, derå fästa Fullmäktiges uppmärksamhet och derjemte hos Riksdagen sådant anmäla. Ut i denna paragraf anser jag ligga ett fullkomligt rättfärdigande för Revisorerna, att de icke helt och hållet kunnat lemna utan uppmärksamhet något så märkvärdigt, som att från Statens jernvägars Trafikstyrelse på långt när icke ingått hvad som kunnat väntas böra ingå, enligt de föreskrifter, hvilka Trafikstyrelsen egt att ställa sig till efterrättelse. Den siste värde talaren vill söka göra gällande den meningen, att Fullmäktige i Riksgäldskontoret icke haft rätt att hos Kongl. Maj:t göra någon anmälan i detta fall. Jag vågar dock betvifla, att denna åsigt kan vara riktig, eftersom, då Trafikstyrelsen icke står under Fullmäktige och dessa således icke kunna lemna Trafikstyrelsen några föreskrifter, det icke läser finnas någon annan utväg för Fullmäktige än att anmäla förhållandet för den myndighet, som har att meddela Trafikstyrelsen ytterligare föreskrifter om fullgörande af Styrelsens åliggande. Samme talare har förklaradt, att Fullmäktige månadtligen å enskild väg gjort påminnelse hos Trafikstyrelsen, men erkände att sådant icke blifvit i Fullmäktiges protokoll antecknad. Hvad sålunda utom protokollet blifvit gjordt, kunde dock ej vara känt för Revisorerna. Af den utredning, som Revisorerna gjort, framgår för öfrigt så märkliga förhållanden, att jag för min del tror Stats-Utskottet äfven ur annan synpunkt bort egna större uppmärksamhet åt berättelsen än som skett. Naturligt är, att, då den anmärkning Revisorerna gjort, varit riktad emot Fullmäktige, yttrande med anledning häraf icke kunnat från Chefen för Trafikstyrelsen infordras, men der-

emot tror jag, att Stats-Utskottet skulle kunnat låta infordra förklaring från nämnde Chef, och då ämnet är af ganska stor konstitutionnel vikt, hemställer jag, att ifrågavarande punkt måtte återremitteras, på det att Stats-Utskottet måtte blifva i tillfälle att skaffa sig förklaring öfver anledningen, hvarföre uti denna del Trafikstyrelsen icke ställt sig Kongl. Maj:ts och Riksdagens föreskrifter till efterrättelse.

Friherre Funck: På den anmärkning, som i denna punkt gjorts af Revisorerne och i viss mån biträdts af Stats-Utskottet, hafva Herrar Fullmäktige svarat, att det icke tillkomme Fullmäktige att hålla hand deröfver, att föreskrifter, som af Kongl. Maj:t gifvits, blifva af vederbörande embetsmyndigheter iakttagna. Jag tror dock, att Fullmäktige, enligt den tydliga föreskriften i deras reglemente, hafva åliggande att tillse, att sådana inkomster, som skola till Fullmäktige inbetalas, verkligen ingå och, såvidt möjligt är, på bestämda tider; och 88 § af reglementet säger särskildt: "Den uppkommande behållningen å trafikinkomsterna från Statens jernvägar till innevarande års slut skall till Riksgälds-kontoret ingå, och bör nämnda behållning så snart räkenskaperna öfver trafiken för hvarje månad hunnit så avslutas, att densamma för månaden kan uppgifvas, ofördröjligen till Riksgälds-kontoret levereras". Denna § synes mig fullt tydlig. Vidare bör anmärkas, att vid den förslagsberäkning utaf inkomsterna, som på grund af Fullmäktiges egna uppgifter gjordes vid början af sistlidna riksdag, upptogs dessa trafikinkomster för år 1868 till två miljoner. Då nu dessa inkomster alldeles icke inflöto eller endast till ringa belopp och dessutom alltför sent, så synes mig, att detta förhållande bort väcka Fullmäktiges uppmärksamhet. Det är visserligen sannt, att denna uraktlåtenhet haft sina skäl, och jag tror ej att Trafikstyrelsen i denna sak låtit någon försummelse komma sig till last, liksom jag är förvissad, att de upplysningar, Fullmäktige på enskild väg förskaffat sig, varit tillfredsställande, men jag är öfvertygad om att, i fall Fullmäktige gjort anmälan hos Kongl. Maj:t, Kongl. Maj:t infordrat Trafikstyrelsens förklaring, som derefter meddelats Fullmäktige, hvilka åter i sin ordning kunnat lemna Revisorerne del deraf, hvarigenom man just vunnit hvad af den sednaste talaren åsyftades. Hvad åter beträffar den siste talarens önskan om återremiss, för att lemna Stats-Utskottet tillfälle att låta infordra Trafikstyrelsens förklaring, så tror jag icke att sådant låter sig göra på grund af den nu förevarande anmärkningen. Detta Stats-Utskottets Utlåtande handlar nemligen om Revisorerne berättelse angående granskningen af Riksgälds-kontoret, och här kan således icke blifva fråga om någon försummelse af Trafikstyrelsen, derest en sådan verkligen skulle egt rum, utan det är endast den förmenta uraktlåtenheten af Riksgälds-kontorets Fullmäktige, som vid detta tillfälle är föremål för Riksdagens bedömande. Har Trafikstyrelsen begått något misstag, blir detta föremål för anmärkning af Revisorerne för granskning af Statsverket. Jag motsätter mig derföre återremiss och yrkar bifall till Utskottets Betänkande i den föredragna punkten.

Friherre Raab, Carl: Såväl af Stats-Utskottets förevarande

Betänkande som af Statsrevisorernas berättelse har man inhemtat, att en stor summa varit i Trafikstyrelsens kassor liggande och icke blifvit i rätt tid till Riksgäldsfullmäktige aflemnad. Fullmäktige hafva visserligen förklarad, att de infortrat upplysningar från Trafikstyrelsen om orsaken härtill, men då denna åtgärd icke blifvit i Fullmäktiges protokoll intagen, kan ett sådant meddelande emellan embetsverken icke vara af inflytande vid sakens behandling. För min del anser jag, att, om någon försummelse af Trafikstyrelsen härutinnan blifvit begången, Fullmäktige bort i officiel väg hos Regeringen söka skaffa sig upplysning om, hvarföre trafikmedlen icke i rätt tid hade ingått. Klart är emellertid, att Staten förlorat en betydlig ränta under flera månader på ett kapital, som uppgår till flera millioner. Skall nu Statsverket lida sådan förlust, derföre att inom detta embetsverk en slags "laissez aller" gjort sig gällande? För min del anser jag, att det embetsverk som här gjort sig skyldigt till försummelse böra nöjaktigt göra reda för sig eller ock ersätta Statsverket de förlorade räntebeloppen, och understödjer jag således yrkandet om återremiss.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag omnämde, att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret på enskild väg sökt skaffa sig underrättelse om orsaken, hvarföre Trafikstyrelsen icke fullgjort de gifna föreskrifterna, så var detta alldeles icke derföre, att jag ansåg de upplysningar Fullmäktige kunnat på enskild väg förskaffa sig och icke i deras protokoll influtit, hafva något inflytande på den nu förevarande frågan, ty det är klart att hvad som ej finnes i protokollen ej kan blifva föremål för Revisorernas eller Riksdagens bedömande. En värd ledamot af Stats-Utskottet har här sökt ådagalägga, på grund af tvänne paragrafer i reglementet, att Fullmäktige gjort sig skyldige till ett fel uti nu förevarande fall, men för min del tror jag den först anförda paragrafen, som handlar om Fullmäktiges skyldighet att tillse, det sådana inkomster, som skola till Riksgälds-kontoret ingå, verkligen i rätt tid inflyta, icke vara tillämplig på andra belopp än dem, som Riksgälds-kontoret på grund af egande fordran har rätt att erhålla och förty verkligen kan infordra, såsom räntor å lån, annuiteter m. m., dervid Fullmäktige ega tillse, att de ingå i rätt tid och i annat fall göra påminnelser. Men icke är denna paragraf tillämplig på sådana belopp, som icke utgå i följd af någon fordran från Riksgälds-kontorets sida, utan som äro beroende af huruvida ett företag, hvaraf behållningen skall tillfalla Riksgälds-kontoret, lemna vinst eller ej. Vinsten kan lika väl vara noll som millioner; och det kan, efter mitt förmenande, icke vara dylika till beloppet obestämda inkomster, som afses med det åberopade stadgandet. Den andra paragrafen, som af den värde talaren upplästes, gäller speciellt trafikmedlen, men icke heller den paragrafen lär man kunna tillämpas, då Kongl. Maj:t icke bifallit det Riksdagens beslut, hvarpå paragrafen grundar sig; och Fullmäktige hade i sådant fall ingenting annat att välja emellan, än att antingen följa föregående reglemente, då Regeringen kunnat svara, att, när den meddelat Fullmäktige sitt beslut, de hade att detsamma iakttaga eller ock att hos Regeringen göra framställning om nya föreskrifter, i hvilket sed-

nare fall Fullmäktige äfventyrat att råka i kollision med den paragraf i ansvarighetslagen, som förbjuder dem att i sin förvaltning emottaga och åtlyda befallning eller föreskrift af någon annan än Riksdagen. Det är endast dessa upplysningar, som jag velat lemna.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

4:de och 5:te punkterna.

Biföllos.

6:te punkten.

Herr Rydin: I afseende på denna punkt af Stats-Utskottets Ut-låtande ber jag att få fästa uppmärksamheten på följande förhållanden:

Stats-Utskottet har i öfverensstämmelse med den af Revisorerne gjorda framställning föreslagit, att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret måtte få sig ålagdt att, till säkerhet för uppfyllande af de för lån åt enskilda jernvägsbolag till Riksgälds-kontoret utfärdade skuldförbindelser, söka in-teckning i den jord med derå anlagda jernvägar och öfriga tillhörigheter, som af bolagen eges. Detta förslag har för-anledts af den omständighet, att, då Fullmäktige hos åtskilliga domstolar presenterat dylika emellan Riksgälds-kontoret och ifrågasvarande bolag upprättade kontrakt, hvori, bland annat, stadgas, att den bo-laget tillhöriga jord ej får för bolagets gäld in-tecknas, med begäran att kontraktet måtte i in-teckningsprotokollen intagas, en häradsrätt härvid funnit sig förhindrad att medgifva det begärda intagandet i protokollet, och detta utslag sedermera blifvit af vederbörlig hofrätt samt af Kongl. Maj:t faststaldt. Utskottet anser nu saken kunna hjälpas på det sätt, att Riksdagen åt Fullmäktige uppdrager att söka in-teckning för de till Riksgälds-kontoret utfärdade skuldförbindelser. Det kan emellertid ifrågasättas, om man på denna väg icke riskerar råka in i samma dilemma som man velat undvika.

Vi veta att i afseende på expropriation af jord gäller den regel, att den på sådant sätt öfverlätna eganderätten icke är fullständig, utan in-skränkt af det väsendtliga vilkor, att jorden fortfarande skall användas för det ändamål, för hvilken den blifvit exproprierad. Upp-hör den åter att användas för detta ändamål, så eger egaren af detta hemman, från hvilket jorden blifvit exproprierad, att inlösa densamma genom återbärande af den erhållna expropriations-summan. Den för jernvägarne exproprierade jord innehafves sålunda icke af jernvägs-bolagen med den ständiga eganderätt, som erfordras för att in-teckning i densamma skall kunna beviljas. Jag medgifver visserligen, att meningarne härom kunna vara delade, men redan det kan ifrå-

gasättas, huruvida det är skäl att Fullmäktige skola åläggas att söka en inteckning, som möjligen kan komma att af domstolarne afslås.

Härtill kommer att den föreslagna åtgärden är obehöflig. Har icke Staten en fullt tillräcklig garanti redan i det af Rikets Ständer fattade och, efter hvad Fullmäktige i sin förklaring uppgifvit, genom Kongl. Bref stadfästade beslutet, att ett af villkoren för de enskilda jernvägsbolagens rätt att tillösa sig den för jernvägsanläggningarne behöfliga jord, är att denna jord icke får intecknas för någon bolagens skuld. Detta villkor, som tillkommit på grund af Konungs och Riksdags gemensamma beslut, och hvilket finnes intaget i bolagens reglementen, måste väl få anses hafva egenskapen af lag. I detta afseende skulle möjligen någon tvekan kunna uppstå så till vida, som, ehuru beslutet är tillkommet genom begge statsmagternas sammanstående bifall, — något som i andra länder är tillräckligt att konstituera beslutet såsom lag — det dock icke blifvit förberedt af Lag-Utskottet, utan af Stats-Utskottet, och således icke skulle hafva tillkommit i grundlagsenlig ordning på det sätt, att det skulle kunna modifiera villkoren. Oberoende häraf vågar jag dock tro, att de vid bolagens sanktionerande fastställda villkor måtte tillerkännas den giltighet, att ingen domstol skall företaga sig att till säkerhet för någon enskilds fordran bevilja inteckning i bolagets jord, så länge dylika villkor finnas i bolagens kontrakt intagna. I det afseendet ber jag få återropa ett exempel. Om t. ex. en fideikommissarie skulle begära inteckning i sitt fideikommiss, så skulle naturligtvis domstolen vägra detta, såvida ej vederbörligt tillstånd af Kongl. Maj:t erhållits. Af samma skäl är det också klart, att, om enskild person skulle begära inteckning i jernvägsbolagens jord, så kunna domstolarne ej bevilja en sådan inteckning, då omförmälda kontraktsvillkor emellan bolaget och Staten lägga hinder i vägen dertför. Då sålunda den ytterligare säkerhet, som här är i fråga, kan anses fullkomligt obehöflig, och då man i alla händelser riskerar, att Fullmäktige skola få afslag på sin begäran om intecknings erhållande, så vill jag för min del tillstyrka, att den sednare delen af Utskottets förslag icke måtte af Kamraren bifallas.

Jag vill dessutom fästa uppmärksamheten på, att i kontrakten emellan Riksgälds-kontoret och de enskilda jernvägsbolagen äfven finnes föreskrifvet det villkor, att om jernvägsanläggningen skulle under arbetstiden öfvergifvas, eller om jernvägen efter dess fullbordande icke så underhålles, att den framgent kan begagnas, tillfaller den Staten. Om man sålunda skulle anse, att den ifrågasatta inteckningen kan sökas och beviljas, så torde i allt fall den af Utskottet föreslagna redaktionen vara mindre lämplig, då det der heter, att inteckning skulle sökas endast "till säkerhet för uppfyllandet af de för lån åt sådana bolag till Riksgälds-kontoret utfärdade skuldförbindelser." Afven för andra åtagna förpligtelsers fullgörande kan det ju hända, att Staten behöfver tillgodogöra sig en dylik säkerhet. På dessa skäl får jag yrka afslag å sednare delen af Utskottets hemställan i denna punkt, ehuru jag icke vill motsätta mig en återremiss, om de af Kamraren ledamöter, som äro af annan tanke, skulle anse en sådan erforderlig för vinnande af en förbättrad redaktion.

Herr von Gegerfelt: I första momentet af ifrågavarande punkt har Utskottet föreslagit, att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret må få sig ålagdt att från vederbörande jernvägsbolag, som från Riksgälds-kontoret erhållit lån, låta infordra behöriga intyg derom, att jord, som för jernvägsanläggningen med hvad dertill hörer varit erforderlig och af sådant bolag eges, blifvit befriad från densamma förut vidhäftande inteckning. Expropriationslagen innehåller emellertid en tydlig föreskrift i detta hänseende, som, i min tanke, gör hvad Utskottet har föreslagit fullkomligt öfverflödigt. Der stadgas nemligen, att vid expropriation af jord för allmänna ändamål får expropriationsskillingen icke lyftas, innan vederbörande inteckningshafvare blifvit under rättade och derigenom satts i tillfälle att bevaka sin rätt. Jag vågar antaga, att denna föreskrift i förevarande fall blifvit iakttagen, så mycket heldre som en så grof försummelse säkerligen icke skulle hafva undgått vederbörandes uppmärksamhet. Men hvarken Revisorerens berättelser eller Stats-Utskottets betänkande gifva anledning förmoda, att någon dylik försummelse egt rum. Hvad beträffar framställningen derom att inteckning borde sökas till säkerhet för de åt jernvägsbolagen lemnade lån, så, när bland villkoren för sådana låns åtnjutande föreskrifvits, att jernvägen med hvad dertill hörer skulle utgöra säkerhet för samma lån samt, i händelse bolagen ej fullgjorde sina förbindelser, till Staten hemfalla, samt denna bestämmelse, hvilken tillkommit på grund af Konungs och Riksdags gemensamma beslut följaktligen har lika gällande kraft som allmän civillag, är jag fullt öfvertygad, att ingen domstol skall kunna underkänna dess giltighet. Dessutom bör man ihågkomma att, om inteckning skulle sökas och beviljas, så måste den sökas i hvarje jordbit, som blifvit från särskilda hemman exproprierad, ty jernvägen i dess helhet kan ej, såsom Utskottet tyckes hafva föreställt sig, i kameralt afseende betraktas såsom en possession, i hvilken inteckning kan beviljas.

Anledningen, hvarför denna fråga nu upptagits, synes vara den, att en häradsrätt vägrat att i sitt inteckningsprotokoll intaga ett af Fullmäktige för sådant ändamål presenteradt kontrakt, och att både Hofrätten och Kongl. Maj:t stadfästat detta häradsrättens beslut. Enligt hvad Stats-Utskottet riktigt förmenat, kan emellertid ett sådant blott intagande i protokollet af ett kontrakt icke verka till större säkerhet för Staten än den förut eger. Då emellertid vid aftalens uppgörande mellan Riksgälds-kontoret och de enskilda jernvägsbolagen icke afsetts någon annan säkerhet för Kongl. Maj:t och Kronan, än den som ligger i de vid lånens beviljande fattade besluten, så anser jag för min del den nu föreslagna åtgärden obehöfvig, hvadan jag yrkar afslag på Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Nordström: Efter min uppfattning sammanhånga de två moment, som förslaget innefattar, så nära med hvarandra, att betydelsen af det förra först då klart framträder, när det betraktas såsom en preliminär åtgärd för den inteckning i jord, som i 2:a mom. omtalas, och som utgör förslagets egentliga syftemål. Den för jernvägsanläggningen erforderliga jorden bör visas vara fri från föregående

ende inteckning för att kunna blifva full garanti för de lån, Staten till hjälp för anläggningen beviljar; och långt ifrån, att de två momentena skulle kunna skiljas från hvarandra, såsom en föregående talare föreslagit, måste de nödvändigt tagas tillsammans såsom ett. Stats-Utskottets förslag, sådant det nu lyder, skulle emellertid icke kunna medföra önskad resultat förr än på ren civilagstiftningsväg bestämda regler blifvit fastställda till ledning för bedömandet af kollisioner och rättsanspråk, som kunde uppstå emellan innehafvare af inteckning uti hela det hemmans jord, hvarå jernvägslinien löper, och den för statslånet vunna inteckning uti den jordrensa, som upptages af sjelfva jernvägen och eges af det bolag, som anlagt densamma. Utan en ordentligen tillkommen lag, som bestämmer det rätta i hit-hörande tvistefrågor, komme Stats-Utskottets förslag, om och det antoges, att förblifva overksam och gagnlöst; och som gällande former nu ej medgifva, att detta förslag finge af Kammaren till Lag-Utskottet remitteras, hemställer jag, att det nu måtte afslås, för att kunna under nästföljande riksdag upptagas till behörig behandling af Lag-Utskottet.

Friherre Funck: Det kan naturligtvis icke falla mig in att här vilja ingå i någon pröfning af de juridiska frågor, som kunna stå i sammanhang med förevarande förslag. Detta skulle vara alltför vågadt, då jag icke kan tillerkänna mig de i detta afseende erforderliga specialkunskaper. Jag ber endast att något närmare få redogöra för de skäl, som föranledt Utskottets majoritet att fatta det nu ifrågavarande beslutet. Inom Utskottet finnas få jurister. Frågan behandlades derföre enkelt och praktiskt. Utskottet fästade sålunda hufvudsakligen afseende å den omständighet, att Staten för de till enskilda jernvägar lemnade lån bör hafva den största möjliga säkerhet, så mycket heldre som det icke torde saknas anledning befara, att fall kunna inträffa, då denna säkerhet kan komma att tagas i anspråk. Vid sådant förhållande och då man i allmänhet var öfverens derom, att en sådan säkerhet skulle kunna åstadkommas genom beredande af inteckning, så ansågs det vara nyttigt och önskvärdt att inteckning söktes. Det förekom visserligen i detta hänseende åtskilliga betänkligheter, men för dem, som icke voro bevandrade i de juridiska irrgångarne, försvunno dessa betänkligheter, då de togo i betraktande det kända förhållandet att en jernväg, nemligen Norbergs jernväg, verkligen blifvit intecknad för tvänne lån, det ena från Handels- och Sjöfartsfonden och det andra från Riksgälds-kontoret. Då inteckning sålunda blifvit beviljad i en jernväg, så fanns full anledning antaga, att den möjligen skulle kunna beviljas äfven i andra. Utskottets majoritet ansåg sig sålunda böra framställa detta förslag, som i alla händelser ej bör kunna åstadkomma något ondt.

Hvad beträffar förslaget första moment, så har det blifvit sagdt, att detta förslag är fullkomligt obehöfligt, enär, enligt gällande lag, expropriationsskillingen ej får lyftas. innan det visats, att den exproprierade jorden blifvit befriad från inteckning. Ja, mine herrar, jag önskar verkligen att så måtte förhålla sig, och att all jord, som jern-

vägarne genom expropriation eller på annat sätt kommit i besittning af, må vara befriad från densamma förut vidhäftande in-teckning. Jag vill emellertid icke ingå i någon närmare granskning af den frågan; men då det nu framlagda förslaget, om det också icke kan åstadkomma någon nytta, åtminstone icke kan leda till någon skada, så vägar jag anhålla att Kammaren måtte bifalla detsamma.

Grefve Sparre, E.: Frågan om behöfligheten att in-teckna den jord, som blifvit afträdd till de enskilda jernvägsbolagen, har hos mig väckt åtskilliga funderingar, som jag ber att i största korthet få meddela.

Beträffande sjelfva hufvudsaken vill jag till en början förklara, att jag till alla delar instämmer med de herrar, som här uttalat sig angående omöjligheten att tillämpa det beslut, som Stats-Utskottet tillstyrkt; men jag ber att något närmare få förklara de skäl, på hvilka jag grundar denna min åsigt. Det finnes för närvarande ingen föreskrift derom, att jord, som afstås för allmänt behof, skall lagfaras, och detta har icke heller skett, ty man har naturligtvis ej vidtagit en så besvärlig åtgärd, då den ej varit af lag påkallad. Det är emellertid gifvet, att jord, som ej är lagfaren, icke heller kan enligt nu gällande lag in-tecknas, och man kan sålunda visserligen icke hindra Fullmäktige att söka en sådan in-teckning, som här är i fråga, men det är alldeles omöjligt att densamma kan legalt beviljas, såvida vi icke dessutom föreskrifva, att alla de jordbitar, som blifvit för jernvägarne exproprierade, skola lagfaras. Detta har emellertid hittills aldrig skett, hvarken med den jord, som exproprierats för jernvägarne, eller med den jord, som afträdts till andra väganläggningar. Det onus, som vidlåder jorden genom skyldigheten att hålla väg, blir nemligen, sedan vägen är anlagd, förvandladt till en synlig servitut, och sedermera innefattar redan sjelfva vägen ett tydligt bevis att jorden blifvit afträdd för detta ändamål. Det är sålunda fullkomligt öfverflödigt att publicera ett sådant afträdande genom dess in-tagande i lagfarts- eller in-teckningsprotokollen. Man har sålunda både här i Sverige och, såvidt jag känner, äfven i främmande länder, alltid hyst den åsigt, att en synlig servitut ej behöfde publiceras genom någon sådan åtgärd som lagfart, och om man dessutom tager i betraktande den mängd af särskilda jordbitar, som måste exproprieras för en jernvägsanläggning, så torde man lätteligen finna, att det skulle vara praktiskt overkställbart att föreskrifva lagfart å alla dessa jordöfverlåtelser.

Jag vet ej hvad den siste talaren åsyftade, då han yttrade, att en enskild jernväg blifvit in-tecknad för tvänne lån. Att någon sådan in-teckning skett tror jag är ett misstag, emedan in-teckningen icke kunnat af Norbergs Häradsrätt beviljas på en gång uti all jord utefter hela jernvägen, utan måste hafva beviljats särskildt i hvarje från en hemmansdel afsöndrad jordbit, öfver hvilken jernvägen går, och detta har sannolikt icke varit förhållandet. Förmodligen har i Häradsrättens in-teckningsprotokoll blifvit intagen en så beskaffad förklaring, som vi här hört omtalas, att jernvägen blifvit ställd till säkerhet för irågarvarande lån. Dylika förklaringar pläga domstolarne ej vägra

att i sitt protokoll intaga, till den kraft och verkan desamma kunna ega, och detta är i sjelfva verket rakt ingen. Sålunda tror jag, att uppgiften om in-teckningen i detta fall grundar sig på ett missförstånd.

Skulle man lagfara de hundratals, ja tusentals särskilda jord-lappar, som exproprierats redan för en enda mils jernväg, så blefve detta oerhördt dyrt, och det är dessutom fullkomligt öfverflödigt, då expropriationen innebär en öfverlåtelse, som icke är hänförlig till något af de laga fång, nemligen köp, skifte, gåfva och testamente, hvilka enligt Svensk lag skola publiceras genom lagfart. Då nu der-jemte i de emellan Riksgälds-kontoret och jernvägsbolagen ingångna kontrakt finnes föreskrifvet, att den exproprierade jorden ej får för bolagens skuld in-tecknas, och jag således förmodar att icke någon Häradsrätt skall kunna bevilja en enskild person in-teckning i bolagets jord, i händelse sådan skulle sökas, så anser jag den nu föreslagna åtgärden vara fullkomligt obehöflig. Hela verden vet, att dessa jernvägar äro ställda såsom säkerhet för uppfyllandet i främsta rummet af bolagens förbindelser emot Staten, och detta vilkor är dess-utom intaget i kontrakten. Således har man redan all den säkerhet, som är behöflig, såvida man ej afser en ökad möjlighet för Staten att kunna åtkomma ifrågavarande bolags lösegendom, men då måste man gå annorlunda till väga. Ty rätt till en sådan åtkomst kan endast vinnas genom lösöreköp och icke genom in-teckning. På dessa skäl anser jag den ifrågasatta åtgärden olämplig såsom till ingenting ledande. hvadan jag anhåller att förslaget icke måtte bifallas.

Herr Wallenberg: Det kan icke falla mig in att i en samling sådan som denna inlåta mig i juridiska frågor lösning, men jag an-håller endast få nämna, att orsaken hvarföre jag och flera med mig, hvilka icke äro jurister, inom Stats-Utskottet förordat den nu gjorda framställningen har varit, att, då Staten ofta eger betydliga fordrin-gar hos enskilda jernvägsbolag och dessa möjligen kunna upphöra att inbetala annuiteter å sina lån, det vore med försigtighet öfver-ensstämmande, om Staten beredde sig in-teckningssäkerhet i den jord, hvarå jernvägarne anlagts. Inträffade en gång den dag, att Staten finge för sin fordran öfvertaga en jernväg, skulle ju eljest kunna hända, att andra fordringsegare varit mera vigilanta och förut för-skaffat sig in-teckning i jernvägsbolagets jord, och att Staten således erhöle densamma med gravationer. kanske till sitt fulla värde. Detta vore ju ej särdeles önskvärdt.

Hvad den juridiska sidan af frågan beträffar, kan jag ej annat än uttrycka min ledsnad, i händelse det verkligen förhåller sig så, att icke all fast egendom kan in-tecknas, ty såsom fast egendom hafva väl alltid jordlotter ansetts, de må vara huru små som helst. Skulle de emellertid ej kunna in-tecknas, måste en lagförändring ske, som äf-ven i ett annat afseende kan vara för Staten af vigt, ty om t. ex. Staten under en tid af betryck skulle vara nödsakad att bortförpanta sina jernvägar, så skulle eljest ett ordentligt förpantningsbref ej kun-na utfärdas, och i sådan händelse blefve otvifvelaktigt förpantnings-vilkoren mera betungande. Jag vågar derföre anhålla om proposition på bifall till förevarande framställning, hvilken icke afser något an-

nat, än att Riksgälds-kontoret skall söka att för lånen vinna all säkerhet, som möjligen kan erhållas.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Herr Caspersson: Jag hade begärt ordet egentligen för att fästa uppmärksamheten derå, att inteckning icke kan beviljas utan föregående lagfart, men då nu detta redan blifvit af Grefve Sparre påpekadt, inskränker jag mig till att instämma i det yrkande, som blifvit af nämnde talare äfvensom af Herr von Gegerfelt framställt.

Herr Hasselrot: I min egenskap af domare kan jag ej anse mig pliktig att ställa mig till efterrättelse en lag, den må vara tillkommen genom Konungs och Riksdags sammanstämmande beslut, såvida den ej i grundlagsenlig ordning blifvit behandlad. Om Utskottets nu föreliggande förslag skulle blifva gilladt af Riksdagen och sedermera stadfästadt af Konungen, skulle jag således, då förslaget derom blifvit behandladt af Stats-Utskottet och icke, såsom våra grundlagar fordra, af Lag-Utskottet, anse mig förhindrad att på grund af en dylik lag bevilja inteckning i ett jernvägsbolags jord till säkerhet för Statens fordran, såvida icke en dylik åtgärd kunde vidtagas på grund af redan gällande allmän lag. Jag anser emellertid, att det ingalunda är af vigt för Staten att erhålla en sådan inteckning, så länge den enskilde fordringsegaren icke kan åt sig utverka en dylik säkerhet i bolagets jord. Och detta är för närvarande lika omöjligt för den ene som för den andre. Vår inteckningslag förutsätter nemligen, såsom vilkor för att inteckning skall kunna ega rum, att egaren skall innehafva jorden med ständig eganderätt. En sådan rätt erhåller man emellertid icke genom expropriation, utan härigenom uppstår endast, såsom den förste talaren redan visat, en vilkorlig eganderätt. Jernvägsbolagens jord kan således icke intecknas, ja, jag går än längre, den kan icke ens lagfaras, något som en aktad talare, hvilken nyss hade ordet, väl ansåg olämpligt och opraktiskt, men dock tycktes förmena kunna gå för sig. Jag deremot tror, att lagfart ej kan i dylika fall ega rum; och kan jorden ej lagfaras, än mindre läser den kunna intecknas.

Då jag ingalunda finner det vara Staten värdigt att söka något som den ej kan erhålla, instämmer jag derföre i det af Herr Grefve Sparre framställda yrkandet.

Herr Nordström: Då jag i afseende å denna punkt förra gången hade ordet, sökte jag visa att hvad man genom det af Stats-Utskottet framställda förslaget ville vinna, icke kunde vinnas, när de rättsfrågor, hvilka af den föreslagna inteckningen i den till jernvägen hörande jordremsan kunde framkallas, icke efter grundlagen kunde ordnas annorledes, än genom en i enlighet med 87 § Regeringsformen stiftad civillag; och hvad sedermera under diskussionen förekommit bevisar yttermera riktigheten af sagda min erinran, hvarför jag ånyo nu hemställer om afslag å Stats-Utskottets förslag, på det hufvudfrågan må kunna i sin tid såsom lagärende upptagas till vederbörlig behandling.

Herr Rydin: Jag vill blott med anledning af Herr Wallenbergs yttrande, att Staten icke skulle hafva någon säkerhet, i fall in-teckning i de enskilda jernvägsbolagens jord icke kunde sökas och beviljas, fästa uppmärksamheten på, att de enskilda jernvägsbolagen hafva fått expropriationsrätt sig medgifven med det vilkor, att in-teckning för bolagets gäld icke får beviljas i den exproprierade jorden, på det att Statens säkerhet för lemnade lån icke må förmins-kas.

Med anledning af hvad den siste talaren yttrat, så och då ingen yttrat sig för annat än att låta hela punkten falla, vill jag icke sätta mig deremot, utan afstår från mitt särskilda yrkande och förenar mig med dem, som yrka afslag å denna punkt i dess helhet. Orsaken hvarföre jag ansåg punktens förra del kunna bibehållas var, att jag trodde det vara af största vigt att bestämdt få veta, det Statens rätt uti ifrågavarande afseende vore fullt betryggad och alla relaxationer af in-teckningar i följd af expropriationerna verkställda.

Friherre Funck: Jag vill icke vidare yttra mig i sjelfva saken, utan anhåller endast att med anledning af en talares bestridande af min uppgift angående Norbergs jernväg få meddela, att jag nu förskaffat mig närmare upplysningar, och att det verkligen förhåller sig så som jag nyss påstått, eller att berörda jernväg är in-tecknad till säkerhet för Statens fordran. Huruvida detta är ett undantagsförhållande, som icke kan ega rum vid andra jernvägar, förstår jag icke, jag har endast velat befria mig från tillvitelsen att hafva framkommit med en oriktig uppgift.

Herr von Gegerfelt: En talare, sjelf domare, har ansett sig icke vara pligtig att ställa sig till efterrättelse Konungens och Riksdagens sammanstämmande beslut i en lagfråga, såvida denna vid riksdagen icke blifvit behandlad i vederbörlig ordning, d. v. s. af Lag-Utskottet. Mot en sådan åsigt, enligt hvilken den, som tillämpar lagen, skulle ega tillse huruvida frågan om dess antagande af Riksdagen rätt handlagts, måste jag reservera mig.

Jag har förut uttalat min åsigt att Staten genom de bestämmelser, hvilka finnas intagna uti ifrågavarande kontrakt, eger full säkerhet, och jag vill nu endast tillägga att, såvidt jag ej misstager mig, vid utlemnande af s. k. odlingslån Kronan vanligen betingat sig samma förmånsrätt för lånen som för kronoutskylder, utan att giltigheten af en sådan bestämmelse ifrågasatts. Att in-teckning meddelats i Norbergs jernväg är för öfrigt icke något bevis. Det visar endast att en domstol kan misstaga sig.

Herr Hasselrot: Den af mig vidrörda frågan om en domares rättighet och skyldighet att tillse, huruvida den lag, han skall tillämpa, tillkommit i grundlagsenlig ordning, trodde jag numera vara fullständigt utredd efter hvad Herr Justitie-ombudsmannen Theorell i sin berättelse till 1853—1854 års Riksdag derom yttrat, och för mig åtminstone förefinnes i detta afseende icke något tvifvel.

För öfrigt ber jag endast få nämna att jag såsom domare och jordegare i en trakt, hvilken genomstrykes af jernvägar och hvarst

i följd deraf expropriationer ofta förekommit, haft tillfälle att om dessa ärenden taga närmare kännedom, och att det vid expropriation af jord icke kan inträffa, att icke samtliga in-teckningshafvare blifva förmöjda. Det är domarens ovilkorliga pligt att tillse, att så sker. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Faxe: Jag instämmer till alla delar med de talare, hvilka yrkat afslag å Utskottets förevarande hemställan. Förslaget kan omöjligt verkställas. Hvarje jordlott, huru liten den än vore, som vore afsöndrad från en särskild hemmansdel, skulle skattläggas (för afgäldens bestämmande) och lagfaras, innan in-teckning deri kunde meddelas, och ett komplett chaos skulle derigenom uppstå.

Egentliga orsaken hvarföre jag begärt ordet har varit att opponera mig mot den af en domare nyss uttalade farliga princip, att lagskiparen skulle hafva rättighet att pröfva, huruvida en lag tillkommit i grundlagsenlig ordning. Jag hoppas, att, om en domare tillåter sig sådant, vederbörande åklagare icke skall underlåta att därför ställa honom under tilltal.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utfollos med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

7:de—10:de punkterna.

Biföllos.

11:te punkten.

Herr Nordström: I det nu föredragna betänkandet har jag icke funnit ens med ett enda ord omnämndt det af Fullmäktige under lop-pet af år 1868 afslutade Engelska statslånet; och då det vid sådant förhållande skulle kunna ifrågasättas, huruvida den af Utskottet nu tillstyrkta décharge omfattar äfven Fullmäktiges åtgöranden i berörda afseende, anhåller jag att härom erhålla upplysning af Stats-Utskot-tets ledamöter.

Friherre Funck: Jag hörde icke fullständigt den siste talarens yttrande och misstager mig därför måhända, men det föreföll mig, som om han ifrågasatte huruvida den af Utskottet tillstyrkta décharge omfattade alla Fullmäktiges åtgärder och speciellt det sista lånet. Är min uppfattning af hans yttrande riktig, ber jag få nämna, att då hvarken Revisorerne eller Utskottet funnit skäl göra något uttalande angående berörda lån och dermed förenade omständigheter, det är klart, att vid afslutandet af detta lån likasom vid åtskilliga andra Fullmäktiges åtgärder, de der icke föranlett något yttrande, icke va-

rit något att anmärka, och att således den af Utskottet tillstyrkta décharge omfattar äfven detta lån.

Herr Nordström: Rörande de lånenegotiationer, som Fullmäktige, på grund af dem från Riksdagen lemnadt uppdrag, utfört under den tid, sednaste revision omfattar, har det hittills städse varit öfligt, att Stats-Utskottet meddelat Riksdagen en kort framställning tillika med sitt betänkande deröfver. Denna gång har likväl Utskottet icke haft ett ord att meddela angående det under sommaren 1868 i London upptagna lån och hvad dermed sammanhänger; ja, icke ens en hänvisning till Revisorernes berättelse derom förekommer uti ifrågasvarande dess betänkande. Uppenbart är likväl att, då Revisorernes berättelse blifvit af Riksdagen till Utskottet hänskjuten, det ock varit Utskottets pligt att derom, likasom om andra till dess förberedande behandling öfverlemnade ärenden, afgifva ett betänkande, ej blott, efter godtycke, öfver vissa punkter deri, utan öfver alla i berättelsen upptagna framställningar. Vid alla de föregående låneoperationernas bedömande har Riksdagen till och med gått till väga med en minutiös stränghet; nu åter förbigås det sednaste lånet med fullkomlig tystnad, ehuruval all de föregående lånen, jemförda med detta sednaste, ifråga om lånevillkor och kostnader fördelaktigt utmärka sig framför det sistnämnda, som ostridigt är det dyraste lån Svenska Staten hittills upptagit. Uti ett sådant förfarande från Utskottets sida ligger hvarken konsekvens eller full rättvisa mot dem, som det vederbör. Skulle emellertid Riksdagen godkänna, att Stats-Utskottet framdeles, likasom denna gång, med tystnad förbigår förefallna lånenegotiationer och undanhåller Riksdagen all närmare kännedom derom, så kan visserligen jag icke hindra det; men jag begagnar dock min obestriddliga rätt att i protokollet bevara min åsigt derom, som är den, att ett sådant förfarande hvarken är fullt rättvist eller eljest välberäknadt. Ett lugnt bedömande är en pligt, och har intet gemensamt med småsinne och kitslighet.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Friherre Nordenfalk: Med anledning af det nu genomgångna Betänkandet anhåller jag få yttra några ord. Då Stats-Utskottets Utlåtande angående Riksgälds-kontorets förvaltning förevar vid förra riksdagen, tillät jag mig uttala den önskan, att Statsrevisorerne måtte uppgöra och i revisionsberättelsen meddela åtminstone en summarisk redogörelse för hypothekebankens styrelse och förvaltning, och jag tager mig nu friheten att förnya denna anhållan. Det kan nemligen icke annat än vara med god ordning öfverensstämmande, att Staten erhåller närmare kännedom om ställningen i en så betydande kassa, och Staten är dertill så mycket mera berättigad, som den såsom bekant lemnat hypothekebanken en grundfond af ej mindre än 8 millioner statsobligationer. Jag vågar därför till Kammarens ledamöter af nästa revision göra en vördsam hemställan derom, att de måtte

vidtaga något förfogande i den syftning jag nu omförmält. Då Fullmäktige i Riksgälds-kontoret hafva ett ombud vid hypothecksbankens årsrevisioner, och detta ombud icke lär underlåta att till Fullmäktige afgifva berättelse öfver revisionens utgång, samt denna berättelse säkerligen bilägges Fullmäktiges protokoll, torde det vara ganska lätt för Revisorerna att ur detta protokoll hemta materialier för ifrågasvarande redogörelse.

Herr Wallenberg: Jag instämmer till alla delar i den af Friherre Nordenfalk uttalade önskan, och detta så mycket heldre som det är af vida större vigt att få veta huru hypothecksbanken, denna storartade institution, utvecklar sig än att i detalj känna ställningen i hvarje liten Staten tillhörig kassa. Understundom får man väl se strödda uppgifter, att hypothecksbanken försålt obligationer till det eller det beloppet, men någon fullständigare redogörelse delgifves icke allmänheten. Det är af statistiskt intresse, som vi alla vänta att erhålla sådana upplysningar, och de statistiska uppgifter, som redan lemnas af andra penningeverk, enskilda bankerna, sparbankerna m. m., äro verkligen af så stor vigt, att ju flera man får af det slaget, desto bättre är det.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Då jag deltog i sista statsrevisionen och inom den väckte samma förslag som Friherre Nordenfalk nu framställt, är det åtminstone icke mitt fel att ingenting i den vägen blifvit åtgjort. Lika med Friherre Nordenfalk anser jag det vara med god ordning och nytta förenligt, att granskningen sträcker sig äfven till hypothecksbankens ställning, åtminstone till en inventering af dessa 8 millioner. Då Staten är ansvarig för inlösen af obligationer till nämnda belopp, bör väl Staten åtminstone tillse, att motsvarande valuta finnes hos hypothecksbanken.

Herr De Maré: Jag är, åtminstone till en del, förekommen af den siste talaren. Äfven jag hade äran deltaga i sednaste statsrevisionen och jag påyrkade der en så beskaffad revision som Friherre Nordenfalk nu förordat, men majoriteten ansåg detta öfverflödigt och det blef naturligtvis som majoriteten ville. Emellertid har jag önskat få tillkännagifva, att jag ej har del deri, att någon revision ej skett.

Herr Hallenborg: Då åtskillige talare uttryckt en önskan att vinna kännedom om hypothecksbankens verksamhet, får jag såsom ledamot i dess styrelse meddela, att hypothecksbanken, samma år den stiftades eller 1861, upptog ett lån å 12,000,000 Thaler, hvilket är utsåldt. År 1862 upptogs ett nytt lån, jemväl å 12,000,000 Thaler; deraf återstå ännu osålda obligationer för omkring 1,800,000 Thaler. År 1864 utfärdade hypothecksbanken obligationer till belopp af 30,000,000 R:dr att liqvideras på 50 år, räknadt från 1874, då utlottningen af obligationer skulle taga sin början. Deraf äro omkring 17,000,000 försålda. I följd af tryckande omständigheter har detta sista lån å 30,000,000 R:dr haft särdeles svårt att finna sin väg till marknaden, och hypothecksbankens styrelse erhöi derföre vid förra årets början

tillstånd af Kongl. Maj:t att sälja obligationerna med 12 procent kapitalrabatt. Nu har dock ställningen förbättrats så, att obligationerna säljas för 93 procent eller med endast 7 procent kapitalrabatt. Det är dessa upplysningar jag ansett mig böra meddela Kammaren.

Friherre Stjernblad: Till alla delar gillar jag den här uttryckta önskan, att Statsrevisorerna måtte granska äfven hypotheksbankens styrelse och förvaltning, helst som en sådan granskning måste ligga i bankens eget intresse. Jag skulle dock velat gå ett steg längre och yrka åläggande för Revisorerna att verkställa en dylik revision, men då ett sådant yrkande, äfven om det af Kammaren bifölles, endast skulle blifva *en* Kammares beslut, inskränker jag mig till att instämma med de föregående talarne.

Friherre af Ugglas: Då man önskat att angående hypotheksbankens verksamhet erhålla uppgifter af samma slag som dem, hvilka lemnas från enskilda bankerna och sparbankerna, får jag upplysa, att af en person, som intresserar sig för frågan, redan blifvit inom Finans-departementet uppgjort formulär till dylika uppgifter, samt att detta formulär blifvit delgifvet hypotheksbankens styrelse och af densamma med få modifikationer gilladt. Då jag emellertid ansett lämpligt att äfven redogörelser för de särskilda hypotheksföreningarnas verksamhet intogos i dessa uppgifter, har jag nödgats att från dem infordra åtskilliga upplysningar. Så fort dessa inkomma, skall jag tillse, att uppgifter af ifrågavarande slag blifva allmänheten meddelade, en åtgärd för hvilken jag hemtar ett ytterligare stöd af den önskan, som i detta afseende nu blifvit af åtskillige Kammarans ledamöter uttalad.

Föredrögs änyo Stats-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 30, i anledning af väckta motioner angående kronobrefbäringsskyldighetens skiljande från jordbruket m. m.

Herr Lilliehöök: Då de två reservanterne mot Stats-Utskottets förevarande Betänkande icke äro närvarande, tager jag mig friheten att begära ordet.

Det är ett allmänt sträfvande i vårt land att på Staten kasta alla onera, som äro fästade vid jorden och isynnerhet att förvandla in natura utgående prestationer till kontanter. För min del föreställer jag mig, att den allmänna klagan öfver de stora skatterna härleder sig i icke obetydlig mån derifrån, att de förvandlats till penningar i stället för att som för utgå in natura, och jag tror ingalunda, att brefbäringsskyldigheten är så farlig, som man påstår, enär denna skyldighet endast åligger jordegaren i det fall, att bref icke kunna på annat sätt fortskaffas. Jag får därför hemställa, om det kan vara skäl att besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse i detta afseende. och jag är öfvertygad, att, om kommunerna ej ställa denna skyldighet på entreprenad, utan utgöra den in natura, den kan ordnas så, att detta

onus icke blir särdeles tryckande. Möjligen kan förhållandet vara annorlunda i de norra länen, der afstånden äro längre; men äfven der bör saken kunna hjälpas på annat sätt än genom att välta hela bördan på Staten. Jag anhåller om afslag å Utskottets förslag.

Herr von Geijer: Under de två nästförflutna riksdagarne har fråga varit väckt om kronobrefbäringsskyldighetens skiljande från jorden. Motionerna voro tvänne och sinsemellan något olika, hvarför den ena behandlades af Stats-Utskottet, den andra af tillfälligt Utskott. Båda Utskotten afgåfvo helt kort och godt afstyrkande Utlåtanden, och dessa motionärers förslag föllo i Kammaren så till sändes utan diskussion. Jag hade därför knappast väntat att se en nu väckt motion i samma ämne vinna understöd hos Stats-Utskottet. Så har dock skett, och jag erkänner, att jag, efter sakens begrundande så mycket mig möjligt varit, finner Stats-Utskottets förslag ganska välbetänkt liksom ock motiven till detsamma. Jag tror, att de flesta, om ej alla af till onera realia hörande, uteslutande på jorden hvilande, besvär, såsom rotering, skjutsning, väghållning, kronobrefbäring m. m., måste så småningom från jorden skiljas och öfvertagas af Staten eller kommunen. Några af dessa besvär, såsom t. ex. underhållet af de stora landsvägarne, äro i min tanke af den beskaffenhet, att Staten bör omedelbart dermed taga befattning, och det var af detta skäl, som jag vid förra riksdagen motsatte mig Kongl. Maj:ts Proposition om vinterväghållningen, hvilken Proposition gick ut på att göra detta besvär till en kommunalangelägenhet. Andra åter, och möjligen hör kronobrefbäringen till dem, kunna lämpligen blifva en kommunalangelägenhet. I allt fall har Utskottet, så vidt jag fattar rätt dess mening, icke bestämdt uttalat någon åsigt, huruvida kronobrefbäringen borde, när den skiljes från jorden, blifva ett statsbestyr eller en kommunalangelägenhet. Utskottet har ganska välbetänkt föreslagit frågans utredning af länskommunens representation, som väl ock bättre än någon auktoritet är kvalificerad att taga en sådan fråga som denna om hand och gå i botten med densamma.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Med den öfvertygelse, jag hyser att ett af de förnämsta föremålen för Riksdagens verksamhet bör vara att så småningom borttaga eller lindra den mängd af bördor, som trycka jordbrukaren, är det gifvet, att jag deltagit i Stats-Utskottets förevarande förslag. Dessa bördor tillkommo under tider, då jordegendom var den enda egendom här i landet. Man bör visserligen icke klandra dessa förflutna tider, som, för att fylla statsbehofven, togo skatter från det enda håll, der sådana kunde erhållas. Men tiderna äro *nu* helt olika, och det är min öfvertygelse, att en stor del af det missnöje, som finnes öfver den ekonomiska ställningen i vårt länd, kommer sig deraf, att den talrikaste klassen i landet är tyngd och besvärad af en mängd utgifter, bördor och onera, som genom sättet för deras utgörande äro ännu mera tryckande än genom det värde de representera i penningar. Med nutidens förbättrade kommunikationer kan jag icke finna någon oöfvervinnelig svårighet ligga deri, att de embets- och tjänstemän, som nu hafva brefbäringsrätt,

ålades att mot kontant ersättning sjelfva öfvertaga denna skyldighet, och man kunde på detta sätt aflyfta en af de bördor, som trycka jordbruket. Och hvad särskildt beträffar arten af detta onus, kan man väl icke tänka sig något mera förödmjukande för den frie jordbrukaren än att på ordres af en länsman besörja dylika budskickningar. Jag skulle icke heller tro, att denna sak kommer att ådraga Statsverket stora kostnader; men om äfven så blefve förhållandet, så vore dessa penningar väl använda, och det synes mig, att allt afseende bör fästas å denna billiga begäran af den stora jordbrukande klassen.

Jag får tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Friherre Raab, Adam: För min del finner jag detta förslag af Stats-Utskottet, så väl i anseende till den der begagnade motiveringen som det resultat, hvartill Utskottet kommit, vara särdeles väl grundadt. I afseende å motiveringen har Utskottet gått till väga med stor försigtighet, då det säger, "att nuvarande egare förvärfvat jorden med dessa onera och besvär, hvilka tagits i betraktande vid köpskillingens bestämmande". Utskottet vill således icke härmed gifva ett prejudikat på borttagande af dylika besvär utan motsvarande aflösning.

I afseende å resultatet har Utskottet antydt, att denna skyldighet kunde på olika sätt ordnas, antingen länsvis eller ortvis eller ock helt och hållet blifva en hela statsamhällets angelägenhet, men hemställt, att Riksdagen vilte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan samt derefter till Riksdagen i ännu aflåta nådig framställning.

Att kronobrefbäringsskyldigheten icke är ett så obetydligt onus, derpå vill jag anföra ett exempel, hemtadt från egen erfarenhet. Under en mig tillhörig egendom, 1 $\frac{1}{2}$ mil härifrån staden, lydde $\frac{1}{2}$ hemman, betungadt med brefbäringsskyldighet, och ehuru detta hemman är beläget invid Fittja gästgivaregård och det således är en ständig och fast postgång å alla sidor, både åt Stockholm och Södertelge, var dock en person hufvudsakligen sysselsatt med kronobrefbäring derifrån. Den ersättning, som kommunen lemnade, var ganska obetydlig mot den kostnad, innehafvaren af detta halfva hemman fick vidkännas. Min öfvertygelse är, att de tjenstemän, hvilka begagna sig af kronobrefbäringsrätten, skulle i allmänhet kunna fortskaffa brefven fortare med vanliga kommunikationstillfällen. Jag anser, som jag förut haft äran nämna, detta förslag vara särdeles välbetänkt, och det vore illa, om icke Kammaren skulle vilja befrämja framgången af detsamma. Vi måste ihågkomma, att de flesta onera hafva på sednare tider blifvit ännu mera betungande för jordegaren, än de förut varit. Så har väghållningen blifvit mångfaldigt mera besvärlig än förr till följd af de ökade anspråken. Presterskapets aflöning har efter sista regleringen blifvit ökad — för att ej tala om fattigvården.

Jag får på dessa skäl tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre, Eric: I flera orter, der kommunikationsanstalterna temligen äro i ordning, der jernvägar gå fram och täta poststationer finnas, kan den anordning, som Stats-Utskottet föreslagit, lätt nog verk-

ställas, och jag tror således icke, att den för Statsverket, äfven om den blefve en Statsverkets affär, komme att medföra stora kostnader. I samma mån kommunikationernas förbättring fortgår, blifva äfven dessa förmaner, med afseende å lättnad i brefbefordringen, utsträckta till öfriga orter, och då kunna, enligt min öfvertygelse, ersättningarna till tjänstemännen för brefbefordring betydligt nedsättas. Då härtill kommer, att ifrågavarande brefbäringsskyldighet öfverflyttas från hemman till hemman, och således icke har karakteren af ett stadigvarande onus, så finner jag allt skäl att tillstyrka den hemställan, som af Stats-Utskottet blifvit gjord.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande och dels afslag derå; framställdes proposition på bifall till Utlåtandet och besvarades med ja.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående afsöndring af jord från militieboställslägenheterna Sjöleden och Lökshuset samt bostället Tostarp, för att tilläggas exercisfältet Ljungbyhed.

Herr von Geijer: Då jag tror mig ega ganska noggrann kännedom om detta ärende, hvilket jag såsom tjänsteman handlagt i vissa delar, så ber jag att få meddela några upplysningar, som jag hoppas skola förmå Kammaren att, med frångående af Utskottets förslag, bifalla Kongl. Maj:ts Proposition.

I gamla tider läser exercisfältet Ljungby och Bonarps hed, innan ännu skiften gått öfver de byar, hvilka en stor del af denna utmark tillhörde, fått begagnas af Kronan utan betalning.

På sätt Utskottet förmäler, blef 1842, emellan Kronan å ena sidan och såsom det heter samtliga delegare i heden å andra sidan, avslutadt kontrakt om detta fälts upplåtande åt Kronan under 25 års tid från den 1 Januari 1844. Något på hafs försiggick verkligen kontraheringen om denna upplåtelse. Icke ens *alla* krono- och kronoskattebönder, som egde andelar i fältet, underskrefvo kontraktet, och för hvad angick de hedlotter som tillhörde militieboställen, nöjde man sig med att få de dåvarande brukarnes eller arrendatorernes af nämnda boställen underskrifter, utan att taga hänsyn till, att dessa brukares eller arrendatorers medgifvanden icke kunde vara bindande för deras efterträdare. De boställsdirektioner, under hvilkas förvaltning sagda boställen lydde, blefvo, så vidt jag vet, alls icke i saken hörda. Från midfastan 1846 utarrenderades bostället Sjöleden och Lökshuset till ny arrendator (d. v. s. annan person än den, hvilken såsom brukare 1842 då underskref kontraktet om hedens upplåtelse till den 1 Januari 1869) på 30 år, eller till midfastan 1876; och uti det derom af vederbörande boställsdirektion utfärdade kontrakt finnes

ej ett ord om arrendatorns skyldighet att till Kronans begagnande afstå emot afgäld de till bostället hörande hedlotterna.

Detta ännu gällande kontrakt innehafves från 1862, i följd af boställsdirektionens transportresolution, utaf Regements-kommisarien M. Borgström, hvilken otvifvelaktigt redan då läser haft rättighet att begära Kronans afhysning från Sjöleden och Lökshusets hedlotter. Han har ej gjort det; intilldess det allmänna arrendekontraktet om heden med den 1 Januari 1869 expirerade, har han åtnöjt sig med en särdeles låg betalning för Kronans begagnande af de hedlotter, hvilkas disposition utan alla vilkor honom i arrendekontraktet rörande Sjöleden och Lökshuset blifvit tillförsäkrad.

Denna betalning, nemligen för hvad angår Lökshusets och Sjöledens hedlotter, har dock — och här ber jag få påvisa en inexaktitud i Utskottets uppgifter, hvartill dock den Kongl. Propositionen möjligen föranledt — utgjort på de sednare åren något mera än 50 öre per tunnland beräknadt.

Utskottet säger pag. 10, att årliga afgälden för militiebostälernas hedlotter *hittills* utgjort blott 50 öre per tunnland. Men detta slår ju icke in, hvad Sjöleden och Lökshuset angår, alldenstund arealen af detta boställe tillhörande hedlotterna är cirka 130 tunnland, men årliga afgälden därför från anslaget till årliga mötena utgår med 145 R:dr.

Det är ock förhållandet, att arrendatorn af Sjöleden och Lökshuset, när han för några år sedan ingick på ett egobyte, hvarigenom detta boställes hedlott blef till arealen ökad till nuvarande beloppet cirka 130 tunnland, betingade sig en viss, dock ganska låg ersättning för den förlust han gjorde, i följd af att en del bostället tillhörande inegor honom genom egobytet frångingo.

Under de sednaste femton åren, har, efter erhållet bemyndigande, Krigskollegium dels genom köp och egobyten förskaffat Kronan eganderätt till alla de hedlotter, som voro i enskild mans ego, dels ock genom öfvertagande af arrenden utaf militieboställen, som under tiden blifvit på nytt arrende upplättna, beredt Kronan för framtiden disposition öfver de boställena tillhörande hedlotter. Dessa åtgärder har Krigskollegium vidtagit med stor omtänksamhet, hvadan det ock redan lyckats, att till, efter hvad jag tror, särdeles billigt pris tillvinna Kronan disposition allt framgent öfver största delen af Ljungby och Bonarps hedar.

Den Kongl. Propositionen afser Kronans disposition öfver återstående delen af samma exercisfält, och torde lika som de föregående åtgärderna i denna sak befinnas väl beräknad.

Jag hade trott, att expropriationslagen skulle kunna ega tillämplighet äfven för den händelse att, såsom här är fallet, Kronan hade behof af att sig återförvärfva disposition öfver någon af henne till enskild man under arrende uppläten jord. Jag har dock hört sägas, att en sådan kasus icke låter sig till expropriationslagen af den 14 April 1866 hänföras. Huru vid sådant förhållande arrendatorn af Sjöleden och Lökshuset skall, om hans nu gjorda erbjudande att emot viss afgäld afstå sin egande disposition öfver till boställena hörande hedlotter afslås, sedermera kunna denna disposition beröfvas, begriper jag icke. I alla händelser läser väl ersättningen komma att be-

stämmas efter samma grunder som expropriationslagen stadgar. Och månne då 3 R:dr per tunnland i årlig afgäld för hedlotterna kan anses för högt, när, på sätt i Utskottet tillgängliga handlingar lära upplysa, lotter i Ljungby och Bonarps hedar till betydliga arealer gått under de sednare åren i handel till ett pris af cirka 100 R:dr per tunnland. Utskottet påvisar, hurusom enligt Kongl. Maj:ts Proposition arrendet för hedlotterna hädanefter skulle komma att utgå till högst betydligt högre belopp än hittills, af hvilken omständighet, sammanställd med den af Utskottet meddelade uppgift att "arrendefgiften för Kronans egendomar icke i väsendtlig mån tillväxt", skulle framgå den slutsats, att i Propositionen omförmälda uppskattning af hedlotterna icke vore riktig. Jag skulle tro, att förutnämnda uppgift, det arrendefgiften för Kronans egendomar ej tillväxt, är med verkliga förhållandet öfverensstämmande *endast* för hvad beträffar de statsdomäner, hvilka utarrenderas genom Kammar-kollegii försorg med tillämpning af 1847 års författning rörande option.

För de statsdomäner, hvilka äro anslagna under militien, vid hvilkas utarrendering nämnda författning ej eger tillämplighet, lära, under de sednare tiderna, åtminstone inom många orter, arrendefgifterna stigit högt betydligt.

Jag tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Statsrådet Berg: Att ifrågavarande hedlotter äro oundgängligen nödvändiga för exercishedens begagnande, emedan de, enligt hvad för mig blifvit uppgifvet, sträcka sig tvärs öfver fältet, så att, om icke Kronan bibehåller dispositionsrätten öfver dem, den icke har väsendtlig nytta af öfriga delar af fältet, detta har af Stats-Utskottet blifvit medgifvet, hvadan Utskottet också tillstyrkt bifall till dessa hedlotterns afsöndrande. Men Utskottet har efter granskning af den värdering, hvilken i laga ordning hållits å dessa hedlotter, kommit till det antagande, att de föreslagna afgäldsbeloppen skulle vara för högt tilltagna. Jag vill icke förneka, att vid genomläsningen af de anmärkningar, som af Stats-Utskottet blifvit framställda, man lätt kommer på den tanken, att dessa belopp verkligen skulle vara för höga; men detta har dock blifvit bestridt af en föregående talare, som väl känner till förhållandena, och jag ber derjente att få upplysa, att af värderingsmännen vid den ifrågavarande jorduppskattningen endast en var af skiljaktig åsigt i fråga om beloppet af afgälden, och det på den grund, att han ansåg den vara föreslagen för låg.

Men vare härmed huru som helst, är dock gifvet, att, då dessa boställen med tillhörande hedlotter äro utarrenderade till enskilda personer och dessa icke kunna anses vara pligtige att åtnöjas med det afgäldsbelopp, som af Kongl. Maj:t och Kronan tilläfvartyrs kan bestämmas, detta afgäldsbelopp ovilkorligen måste bero på en öfverenskommelse mellan Kronan å ena sidan och arrendatorerne af hedlotterna å den andra. Det har då icke mycken sannolikhet för sig, att arrendatorerne, hvilka hafva trumfen på sin hand — om detta uttryck mig tillåtes — i det de känna å ena sidan Kronans behof af hedlotterna och å den andra det vid en af Kronan föranstaltad värdering föreslagna afgäldsbeloppet, att dessa arrendatorer säger jag, skulle vid

ett frivilligt aftal vilja medgifva någon nedsättning i hvad vid värderingen föreslagits.

Jag fruktar derföre, att, om Stats-Utskottet Betänkande bifalles i det skick, det nu är framställt, den ifrågasatta afsöndringen, till följd af arrendatorernes vägran att bevilja nedsättning i den föreslagna afgälden, ej kan bringas till stånd och att till och med vederbörande auktoriteter skola finna betänkligheter mot att bereda Kronan rätt till hedlotternas begagnande ens under mötestiderna. Det ligger väl i sakens natur, att i fråga om ett sådant tillfälligt nyttjande Kongl. Maj:t bör vara oförhindrad att fatta beslut rörande ersättningen, men betänkligheter måste alltid möta att, efter ett sådant uttalande af Riksdagen, endast för nyttjanderätten under mötena betala en summa lika stor, ja kanske större än den, som nu blifvit föreslagen till afgäld. Då i allt fall den förlust, som kan drabba Staten genom en för hög afgäld under den korta återstående tiden för bostälernas utarrendering, ej torde blifva af synnerlig betydelse, i jemförelse med de svårigheter, hvilka kunna uppstå, i händelse Kronan ej får dessa hedlotter sig till begagnande upplättna, skulle jag således helst se, att Kongl. Maj:ts Proposition blefve bifallen. Härmed vill jag dock icke neka, att, för den händelse boställena framdeles skulle blifva till Statsverket indragna, en så beskaffad afsöndring mot afgäld icke är särdeles nödvändig; men den kan då ej heller göra vare sig godt eller ondt, ty om Kronan betalar till sig sjelf en större eller mindre afgäld, kan ju vara fullkomligt likgiltigt. Skulle åter en sådan indragning icke komma till ega rum, torde kanske, då de nu varande kontrakten gått till ända, den af Utskottet föreslagna åtgärden för lösning af frågan låta sig göra. Men om det således nu icke kan vara skäl att förordna om hedlotternas afsöndrande för all framtid, får jag dock fästa uppmärksamheten på det nödvändiga i tillåtelsen att få behålla hedlotterna, och att det måtte stå Kongl. Maj:t fritt att öfverenskomma om ersättningen för deras begagnande.

Skulle derföre Riksdagen finna betänklighet vid att i detta hänseende helt och hållet bifalla Kongl. Maj:ts Proposition, vore önskligt, om genom en återremiss någon ändring i ordalagen af beslutet kunde göras, så att ifrån dem anledning ej må kunna hemtas till det antagande, att, i händelse de nuvarande arrendatorerne ej åtnöjas med ersättning efter de grunder Utskottet föreslagit, Kongl. Maj:t derigenom skulle vara förhindrad att med dem träffa öfverenskommelse om hedlotternas begagnande emot det pris, som vid förnyade underhandlingar lägst kan erhållas.

Herr af Klint: Ehuru jag för min del icke skulle hafva något emot att genast bifalla Kongl. Maj:ts Proposition, tror jag dock, att det skulle lända saken till fördel, om den för ytterligare utredning blefve till Utskottet återremitterad, och får jag derföre vördsamt anhålla om sakens återförvisande till Stats-Utskottet.

Herr von Gegerfelt: För mig synes det, som om uppskattningen af ifrågavarande hedlotter icke blifvit verkställd efter riktiga

grunder, och att man derföre kommit till alltför höga ersättningsbelopp. Jag anser derföre, att man, utan att godkänna uppskattningen, bör öfverlemnna frågan till Kongl. Maj:ts bepröfvande. Stats-Utskottets skrivelseförslag föranleder dock, att Kongl. Maj:t skulle bestämma ersättningsbeloppen, utan afseende å vederbörande enskilde personers deraf beroende rätt, hvilket ingalunda torde vara meningen; och vågar jag derföre vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte på det sätt Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning bifalla: "att ifrågavarande hedlotter må från boställena afsöndras mot årlig, från statsanslaget till indelta arméens vapenöfningar utgående ersättning till de belopp, som, i händelse billig öfverenskommelse derom med vederbörande icke kan träffas, i laga ordning bestämmas".

Herr Montgomery-Cederhjelms: Vid pröfning af förevarande fråga i Stats-Utskottet och under granskningen af de dit ingifna handlingarne bemärktes åtskilliga egendomliga förhållanden, som jemväl finnas i Utlåtandet antydda. Så t. ex. visade det sig, att uppskattningsvärdet för de till boställsdelarne Lökshuset och Sjöleden hörande hedlotter uppgingo till 6,400 R:dr, medan taxeringsvärdet för hela dessa boställsdelar utgjorde endast 5,000 R:dr. Likaledes visade sig det märkvärdiga förhållandet, att en af boställsinnehafvarne skulle för de hedlotter, som från bostället borde till Kronan afträdas, efter den anställda värderingen, komma att i årlig ersättning uppbära dubbelt så mycket, som han sjelf betalade i arrende för hela bostället. Man måste erkänna, att de resultat, hvartill man sålunda kommit, äro högst ovanliga; och enligt min uppfattning har Utskottet gjort rätt, då det underställt Riksdagens pröfning frågan, om det är lämpligt att ingå på så stränga vilkor. Det är emellertid nödvändigt för Kronan att erhålla dispositionsrätt till ifrågavarande hedlotter, då deras läge är sådant, att de afskära sjelfva exercisfältet. Vid sådant förhållande och då jag i afseende å den anmärkning, man gjort emot ordalydelsen i Utkottets hemställan, icke kan annat än medgifva, att en oegentlighet kan deri förefinnas, så till vida, att deraf tyckes framgå, det meningen vore att Kongl. Maj:t ej borde tillstodja att i arrende för lotterna finge betalas den summa, som nu begäres, men sådant möjligtvis kan blifva alldeles nödvändigt under den tid, som är qvar af det nuvarande arrendet, vill jag med anledning häraf ej motsätta mig en återremiss af Utlåtandet.

Grefve Mörner, Carl Görans: Mig synes det verkligen, som om de ifrågasatta ersättningsbeloppen för dessa hedlotter vore väl högt tilltagna, åtminstone hvad beträffar boställsdelarne Sjöleden och Lökshuset, hvilka, enligt hvad upplyst blifvit, äro utarrenderade intill år 1876 emot ett årligt arrende i spanmål af 14 tunnor, hälften råg och hälften korn, att af arrendatorn lösas med penningar efter medelvärdet af de fem nästföregående årens markegång med tillagd forsellön efter författningarne samt dessutom en årlig kontant penningavgift af 27 R:dr 40 sk. 4 rst. B:ko. Då jag nu fördelar detta arrendebelopp och finner, huru mycket som deraf belöper sig på den del

del af boställsjorden, som är i fråga att afsöndras, och dermed jemför det ifrågasatta ersättningsbeloppet, som skulle belöpa sig till 473 R:dr 38 öre, så vill det synas, som om detsamma vore väl styft tilltaget. Det vore då vida billigare för kronan att låta arrendatorn behålla hela den odlade jorden för intet, än att återbetala de 14 tunnorna spanmål med en så betydlig förhöjning, som här blifvit ifrågasatt. Dessutom finnes ett annat vilkor stadgadt i kontrakten rörande ifrågavarande boställen, nemligen att arrendatorn är pliktig att, när de angående boställenas hedlotter upprättade aftal tilländagår, ånyo upplåta desamma till kronans begagnande under den återstående arrendetiden, mot lika ersättning som egare af hedlotter sig betingade. Detta är en omständighet att taga vara på, ty för min del tror jag ej, att de sjelfegande hedlotsinnehafvarne äro så glupska som ifrågavarande arrendatorer. Jag förenar mig i yrkandet om återremiss af detta Utlåtande.

Friherre Silfversköld, Nils August: Ehuru Utskottet hade tillgång till alla de vidlyftiga handlingar, som röra denna fråga, så ansågs det dock icke lämpligt att belasta Utlåtandet med alla de faktiska uppgifter, som derur vore att hemta. Dock tror jag, att åtskilliga af dem nu vore rätt lämpliga att hafva till hands, för att tjena till närmare belysning af frågan. Särskildt anser jag mig böra fästa uppmärksamheten å en handling, hvaraf Utskottet hade tillfälle att taga kännedom, nemligen uppskattningsinstrumentet rörande boställsdelarne Sjöleden och Lökshuset. Deraf inhemtades, att man uppskattat jorden till det värde, hvartill odlaren skulle kunna uppdrifva den, men ej gjort något afdrag för odlingskostnaden och ej heller för det bete, som hedlotterna i sitt nuvarande skick erbjuda, men hvilket naturligtvis vid uppodling ej vidare kunde ifrågakomma. Derefter har man företagit sig en värdering och uträkning af boställsdelarnes onera efter tunnlandet, utan att göra skilnad mellan inlotter och utlotter, och sålunda kommit till det erhållna resultatet. Ett sådant sätt att gå till väga anser jag ingalunda riktigt. Detta har ock utgjort ett af de hufvudsakligaste motiv, hvarföre Utskottet gifvit en sådan form åt sitt tillstyrkande, som i Utlåtandet synes, och ej kunnat förorda obetingadt bifall till den Kongl. Propositionen. Vidare tillkom den omständigheten, att man ansåg onödigt att åsätta en bestämd ränta, då Riksdagen redan för sin del beslutat, att militieboställena skulle till Statsverket indragas.

Hvad ändtligen beträffar det slut, hvartill Utskottet i saken kommit, så vill jag medgifva, att ordalydelsen i dess hemställen måhända ej är nog tydlig, med afseende å Kongl. Maj:ts rätt att bestämma ersättningen för ett tillfälligt begagnande af hedlotterna till ett högre belopp än den afgäld Utskottet, i händelse af afsöndring, ansett skälig; och har jag derföre, för min del, icke något emot att frågan återremitteras för erhållande af en omredigering i nu angifna syfte, så att Kongl. Maj:ts rätt att, utan hänsyn till boställenas nuvarande arrende, bestämma ersättningsbeloppet måtte blifva tydligare uttryckt.

Slutligen vill jag begagna tillfället för att beriktiga ett misstag,
Riksd. Prot. 1869. 1 Afd. 1 Band.

hvertill den siste talaren gjort sig skyldig, då han yttrade, att de nuvarande boställsarendatorerne genom kontrakt förbundet sig att, då tiden för de angående hedlotterna upprättade aftal tilländaginge, ånyo upplåta desamma till kronans begagnande under den återstående arrendetiden, mot lika ersättning som egare af hedlotter sig betingade. Så är visserligen förhållandet med arrendekontraktet rörande Tostarp, men deremot i arrendekontrakten rörande Sjöleden och Löks-
huset har man underlåtit att intaga ett sådant stadgande.

Herr von Geijer: Jag är redan förekommen af Friherre Silfversköld i bemötande af Grefve Mörners uppgift att arrendatorerna skulle enligt sina kontrakt vara skyldige att ånyo upplåta till kronan dessa hedlotter mot lika ersättning, som egare af hedlotter sig betingade. Något dylikt stadgande finnes icke i kontrakten rörande Sjöleden och Löks-
huset. Men då Friherre Silfversköld tycktes anse detta bero på någon uraktlåtenhet å vederbörandes sida, måste jag protestera mot en sådan uppfattning, ty enligt min åsigt har det icke varit på sin plats eller ens boställsdirektionen tillståndigt att vid utarrenderingen i kontraktet låta intaga ett sådant stadgande. Finnes ett stadgande af denna beskaffenhet i kontraktet rörande Tostarp, så står det der såsom ett "surplus", och är snarare olagligt, eftersom boställsdirektionernas befogenhet att sjelfrådigt föreskrifva ett sådant vilkor icke utan skäl lärer kunna ifrågasättas. Någon anledning till klander mot vederbörande auktoriteter förefinnes således icke, ty de hafva förfarit med den största noggrannhet och vidtagit, i min tanke, särdeles välbetänkta åtgärder, och det enda, som möjligen kan anmärkas, är att man icke kommunicerat sig med boställsdirektionerna.

Beträffande de ifrågasatta ersättningsbeloppen har Grefve Mörner påpekat, att de voro allt för höga i förhållande till arrendesummorna och måhända kan man hafva rätt deri. Det beror dock mycket på, huru man ser saken och skilnaden är ofta beroende endast på olikhet i formen för värderingsinstrumentens affattande. Jag kan bevisa, att hedlotter blifvit af Krigskollegium inköpta och satta i mantal, för att bilda en del af exercisplatsen, och att man dervid, efter hvad jag nyss hade äran nämna, betalt efter vid pass 100 R:dr R:mt tunnlandet. Med hänsyn härtill torde man icke kunna påstå, att den ifrågasatta afgälden, som är beräknad efter ett värde af 50 R:dr tunnlandet, är för hög, utan tvärtom bör den anses ganska billig; och de anmärkningar, som blifvit mot de vidtagna åtgärderna framställda, äro derföre i min tanke helt och hållet obefogade. Jag vill emellertid ej motsätta mig den här framställda begäran om Utlåtandets återremitterande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Uppfattningen af hvad man kan hafva att fordra utaf myndigheter kan vara temligen olika, men för min del må jag bekänna, att, då ett chefsembete handlar så som här blifvit upplyst, när det gäller att förskaffa truppen ett exercisfält, och detta ändamål kan vinnas genom att i tid förståndiga underlydande boställsdirektion att vid utarrenderingar af boställen iakttaga vissa förbehåll, detta icke kan vittna om någon synnerlig omtanke.

Möjligt är, att andra personer kunna hafva olika åsigtter i denna sak, men sådan är emellertid min uppfattning; och jag kan lika litet frångå den, som jag kan dela den åsigtten, att, derest en arrendator af ett boställe eller en lägenhet har åtagit sig vissa förbindelser till tredje person, han, genom att öfverlemna bostället eller lägenheten till en annan, kan fritaga såväl honom som sig från fullgörandet af de ingångna förbindelserna.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende å Stats-Utskottets förevarande Utlåtande, hvars antagande ej blifvit af någon ledamot begärdd, hade yrkats dels af Herr von Gegerfelt, att Kammaran för sin del skulle fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning, att ifrågavarande hedlotter må från ofvannämnda boställen afsöndras mot årlig, från statsanslaget till indelta arméens vapenöfningar utgående ersättning till de belopp, som, i händelse billig öfverenskommelse derom med vederbörande icke kan träffas, i laga ordning bestämmas;" dels ock af flere ledamöter, att Utlåtandet måtte till Stats-Utskottet återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på antagande af Herr von Gegerfelts förslag, hvilken proposition jemväl med nej besvarades, och slutligen proposition på återremiss af Utlåtandet, hvartill svarades ja.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 27 sistlidne Februari och den 1 dennes bordlagda Betänkande angående Tullbevillningen.

1:sta punkten.

Friherre Sprengtporten: Innan jag går att med några ord bemöta de anmärkningar, som af Utskottet blifvit framställda mot min förevarande motion, finner jag mig föranlåten att med ledsnad uttala den öfvertygelsen, att orsaken till det betryck, som under en följd af år hvilat öfver de flesta af våra näringar, ligger allt för djupt för att kunna undanrödjas, annorledes än genom lagstiftningens mellankomst. Af denna anledning och då jag förgäfves väntat på, att någon annan med större erfarenhet och en mera omfattande insigt i frågan, än jag kan tillerkänna mig, skulle uppträda med något praktiskt förslag till rättelse i ett missförhållande, som börjar antaga en betänkelig utsträckning, har jag ansett mig böra förnya den motion, som nu för tredje gången utgör föremål för Kammarans öfverläggning, och genom hvilken jag sökt att vinna det dubbla ändamålet att bereda Statsverket en något bättre ställning, som synts mig önskvärd i betraktande af de statsbrister som vid sednare riksdagar yppat sig, dels ock att i hvad ske kan tillförsäkra den inhemske producenten

en något mindre tryckt ställning på den inhemska marknaden, än den han för närvarande innehar i sin täflan med utländska importörer, hvilka icke blott afgiftsfritt få införa sina varor utan derjemte äro hugnade med andra fördelar, som icke kunna betraktas anorlunda än som importpremier.

Jag har tillåtit mig att benämna den af mig föreslagna afgiften "inregistreringsavgift", emedan detta ord uttrycker det begrepp som jag fäst vid densamma, då jag betraktat den som en godtgörelse för de dryga omkostnader och afdrag som med Tullverkets upprätthållande äro förenade. I min motion har jag uppgifvit dessa till tre millioner R:dr årligen; och jag har dervid stödt mig på nu gällande Riksstat. Men i verkligheten, om man återgår till 1868, finnes det, att dessa afdrag uppgått det året till vida mera, nemligen 3,810,000 R:dr, d. v. s. 26 procent och sålunda ej, såsom jag antagit, till endast 22 procent af hela bruttobehållningen.

Det skulle blifva alldeles för tröttsamt för Kammararen att höra mig nu åter upprepa de skäl, hvarmed jag vid föregående riksdagar bemött de invändningar, som emot mitt förslag blifvit framställda. Några omständigheter vill jag dock i korthet beröra och för dem påkalla Kammararens uppmärksamhet. Utskottet har i sitt betänkande upprepat samma sats, som det vid föregående riksdagarne anförde: att lifsmedel icke böra beläggas med någon införselavgift. Och visserligen saknades det icke sauning i denna sats, så framt der vore fråga om höga afgifter; men då de här åsyftade äro ganska låga och endast afse en ersättning till Statsverket för dess kostnader, så förfaller Utskottets anmärkning. I flera länder, såsom England, Frankrike, Norge och tvifvelsutän äfven inom andra, hvilkas tulltaxor jag ej varit i tillfälle att granska, finnes en tull på spannmål; och det märkligaste är, att 60 § i vår Regeringsform förutsätter tillämpandet af en sådan. Ut i den absoluta sats som Utskottet framställt, att lifsmedel aldrig bör åläggas någon tull, ligger efter min uppfattning någon ovarsamhet och mycken obillighet; ty ordet lifsmedel omfattar ju ett begrepp som är synonymt med snart sagdt allt hvad den svenska jorden frambringar; men, låtom oss då tillse hvad som innehålles i den mening, som Utskottet uttalat! Jo, Utskottet har sagt till den svenska jordbrukaren, som måste plöja sina tegar under inflytelsen af ett hårdt klimat, en kort arbetstid och många andra ogynnsamma förhållanden, att han i sin egenskap af konsument får betala det skydd som förlänas andra näringar, men sjelf får han icke åtnjuta ett sådant. Som producent underkastar Utskottet honom täflan på den inhemska marknaden med privilegierad främmande import, och slutligen lärer han som skattdragande icke blifva bortglömd, då det gäller att ersätta Staten för den förlust i sina inkomster, som den ådrager sig genom onödiga eftergifter, som i sig sjelfva verka så ofördelaktigt på jordbrukets egen afsättning.

Jag tror mig derfore med fullt skäl kunna säga, att vår tullagstiftning saknar en egenskap, som man främst af alla söker i all lagstiftning, och som visar sig i bemödandet att efter möjlighet iakttaga en lika jemnt afvägd och opartisk rättvisa mot alla de olika intressen, som af denna lagstiftning äro beroende. Men om ock de

flesta af våra näringar ega skäl att klaga öfver en bristande uppmärksamhet i detta hänseende, stå de likväl icke allena, ty Statens egna intressen kunna föga hoppas att blifva tillgodosedda, under ett system, hvars utmärkande kännetecken är, att det i princip förkastar allt afseende å reciprocitetsförhållandena emellan nationerna. Man hade tvifvelsutän föreställt sig, då man med så mycket själförtroende gjorde sådana grundsatser gällande, att vi lefde i oskyldighetens tillstånd och att en ny æra af förbrödning emellan folken vore i antågande. Men tyvärr har icke förhållandet visat sig blifva sådant, ty gå vi till verkligheten, så finna vi att nationerna och företrädesvis de mäktigaste stå slagfärdiga och rustade mot hvarandra, och att alla deras bemödanden gå ut på att, så väl i politiskt som kommersielt hänseende, bereda sig alla möjliga fördelar på sina grannars bekostnad. Den stat, som underkastar sig en sådan påtryckning, utan att uppmärksamma sina egna intressen, blir snart öfverflyglad och äfventyrar lätt att se sitt välstånd undergräfdt till föga fromma för dess politiska ställning i allmänhet.

Måhända torde Kammaren af mig fordra några uppgifter till bestyrkande af det nu anförda; och jag vill i sådant afseende kasta en blick på våra handelsförhållanden till åtskilliga stater, för att göra det åskådligt, huru reciprociteten blifvit bevarad vid våra utbyten med desamma, och jag börjar härvid med England, såsom det land som i allmänhet behandlar oss bäst. England tillför oss tullfritt stenkol för ett värde af omkring 7,000,000 R:dr årligen, och vidare Australisk ull, som här säljes till ett så lågt pris, att de inhemska schäferierna hotas med undergång, samt afsätter här mot nedsatt tull sina fabrikater. Den svenska jordbrukaren får deremot i England vid importen af ett par millioner tunnor hafre och annan spannmål betala tull, som icke torde aflöpa med mindre utgift än 6 å 700,000 R:dr årligen. Gå vi nu till Amerika och fäster uppmärksamheten å jernhandteringen, som, näst jordbruket, är den viktigaste af våra förvärfskällor, så finna vi, att, under det vårt jern i Amerika är belagdt med hög tull, detta land hit årligen tullfritt inför bomull för många millioner samt petroleum och viktualier. Enahanda är förhållandet med Frankrike, som ingalunda beviljat oss motsvarande fördelar, mot dem vi medgifvit dess handel. Fästa vi vår blick på Tyskland, så finna vi att våra hamnar äro öppna för att öfversvämmas af tysk spannmål, tyska viktualier och dåliga fabrikater af alla slag, dels tullfritt, dels mot låga afgifter, då deremot vårt jern och andra vår industris alster äro genom höga tullar nästan totalt utestängda från dess hamnar. På sednare tider har man fästat uppmärksamheten på hvilken stor fördel det skulle vara för vår jernhandtering och våra fabriker, om vi kunde knyta någon närmare handelsförbindelse med vår grannstat Ryssland, detta oätliga land som har hela Asien bakom sig, med hvilket det sträfvar att sätta sig i handelsförbindelser genom jernvägar och utvidgade kommunikationer. Men Ryssland får redan här tullfritt införa snart sagdt allt hvad det producerar för export: spannmål, mjöl, lin och hampa, och har således här för sina värderikaste produkter en närbelägen och förmånlig afsättningsort. Sökte vi nu att bereda oss några motsvarande förmåner, skulle man tvifvelsutan svara oss: I hafven ju intet att erbjuda oss i

utbyte mot de eftergifter som äskas. Vi hafva ju redan fått allt och mera, än vi någonsin kunnat begära.

I denna ställning hafva vi försatt oss genom den uteslutande kosmopolitiska handelspolitik vi antagit och som haft sin utgångspunkt från 1856, då med ett penndrag vilkoren för produktion och utbyte omkastades ifrån grunden.

Afsigten har — jag antager det — varit den bästa; men man var icke nöjd med att följa med tiden, man ville skynda framom den-samma och lät förvilla sig af ett ljus, som man tyckte sig upptäcka i det aflägsna fjerran, och följden blef, att man, i sin ifver att uppnå detsamma, stapplade på de föremål, som lågo närmast.

Under öfverläggningarne rörande förevarande ämne vid de sista riksdagarne har det blifvit yttradt, att våra inhemska fabriker skulle förlora allt för mycket, i händelse någon inskränkning skulle ske i den obegränsade importfrihet, som är förunnad dem för deras råämnen och snart sagdt alla deras behof. Det skydd, som väfnads-industrien nu åtnjuter, är omkring 11 till 12 procent. Det är äfven känt, att priset å den utländska marknaden de sednaste åren fallit, ullén till 25 å 30 procent och bomullen ännu mera. Man skulle då tycka, att tidpunkten icke vore illa vald för att bereda Staten någon ersättning för hvad den förlorat genom den importfrihet som medgafs 1845, intill hvilken tid tull å dessa råämnen förefanns, och hvad särskildt angår stenkol, är det ett stort steg mellan 12½ öre för tunnan, hvartill tullen uppgick före 1845, och intet; anmärkningsvärdt måste det för öfrigt förefalla hvar och en, att ett land, som sjelft bryter stenkol, som i sina torfmossar eger ett så stort obegagnadt förråd af brännmaterialier och vattenfall till öfvermått för driften af industriela anläggningar, skall behöfva till denna grad från ett främmande land hemta drifkrafter för sina fabriker.

Jag fruktar, att då man tager i betraktande fabrikernas ställning till de öfriga näringarne och särskildt till jordbruket, hvars idkare utgöra det öfvervägande antalet af nämare af fabrikernas tillverkningar; man nog ofta glömmar, att första vilkoret för all industri är afsättning, och att, om man bereder en alltför tryckt ställning åt det stora flertalet bland köpare, fabrikerna på det hela härigenom förlora mera, än man antager att de förtjena genom ett nedtryckt pris å råvaran.

De åsigter jag nu framställt äro alldeles icke nya. De hafva af mig vid föregående riksdagar blifvit uttalade och rönt ej obetydligt understöd af föregående Ständer. Hvad jag vid alla tillfällen yrkat och fortfar att yrka är: att man måtte i frågor som röra tullagstiftningen bortkasta alla excentriciteter, för att på grundvalen af moderation och billighet befordra ett närmande af åsigtarna i dessa omtvistade ämnen.

Hvarje steg i denna riktning skall säkert af det stora flertalet inom landet med tacksamhet uppskattas och hos mången tviflande väcka hoppet på en återkomst af bättre tider; och hoppet det är som vi veta det första steget och den kraftigaste drifvedern till en förnyad verksamhet.

På de af mig nu anförda skäl anhåller jag om proposition på återremiss af Utskottets Utlåtande i denna punkt. Om den af Kam-

maren beviljas, gör jag mig det oakadt visserligen icke alltför mycket säker om framgång inom Utskottet; men fruktar icke heller så mycket för ett afslag, ty om det icke kan förnekas, att ställningen är allvarlig och förtjenar att uppmärksammas, har jag skäl antaga, att de, som tänkt djupare och riktigare i dessa ämnen än jag, icke skola undandraga sig att sjelfve framstå med något verksammare och bättre förslag till förlägenhetens afhjelpande, så väl för Statsverket som näringarne, än det som af mig framstälts.

Friherre af Ugglas: Det nu för tredje gången af den ärade motionären väckta förslaget vittnar om en så varm öfvertygelse om detta förslags godhet och förträfflighet, att jag verkligen är ledsen öfver att ej kunna, ens i något afseende, gå honom till mötes eller understödja förslaget. Under de två föregående riksdagarne har denna fråga blifvit inom denna Kammare vidlyftigt diskuterad, och de sater, motionären då liksom nu framhållit, vederlagda; jag tror derföre, att i närvarande stund det icke skall gagna till mycket att inlåta sig uti en vidlyftigare öfverläggning om den ena eller andra teoriens förträfflighet i detta afseende. För min del ber jag att få förklara, att hvad vi uti tull-lagstiftningen behöfva, hvad derutinnan är mest önskvärdt, det är stabilitet, så att vi må få tillfälle att utveckla oss lugnt under för handen varande förhållanden. Min öfvertygelse är ock derföre, att motionärens förslag, genom hvilket denna lugna utveckling skulle äfventyras, långt ifrån att lända till näringarnes upplyftande, i stället skulle förorsaka dem skada.

Jag ber att med några få ord få ur en praktisk synpunkt belysa denna fråga. Bevillnings-Utskottets Betänkande utgör härvid en god ledning. Utskottet upplyser nemligen, i afseende på tvänne vigtiga importartiklar, stenkol och bomull, att äfven den lägsta registreringsafgift eller, såsom den rättare bör benämnas, tullafgift, skulle verka såsom en i högsta grad obillig beskattning. Hvad t. ex. bomull beträffar, så veta vi alla, att denna från år 1841 varit tullfri. En liten afgift af tre procent på värdet deraf skulle åstadkomma en tull, som 2 gånger öfverstege den tull, hvarmed bomullen förut var belagd. Artikeln stenkol, som för såväl fabrikanter som landtbrukare utgör en nödvändighetsvara, skulle, enligt motionen, beläggas med en afgift af $7\frac{1}{2}$ öre per tunna. Hvar och en kan lätt beräkna huru mycket en större fabriksinrättning derigenom skulle lida. Min öfvertygelse är att bifall till det nu framställda förslaget skulle verka hämmande och störande på näringarnes utveckling och detta är samma synpunkt, hvarifrån jag nu liksom förut ansett mig pligtig att skärskåda frågan.

Jag tror äfven, att den ökade inkomst, som den ärade motionären för Sverige förespått genom motionens antagande, skulle blifva mycket problematisk. Det har vid föregående tillfällen såväl inom Bevillnings-Utskottet som i denna Kammare blifvit anmärkt och framhållet, att beläggandet af alla varor med inregistrerings- eller tullafgift skulle tvinga Staten att i och för den ytterligare kontroll, som deraf blir en följd, på flera ställen än nu anställa tulltjenstemän, hvarigenom betydligt ökade kostnader skulle förorsakas.

Men detta må nu vara en småsak; hvad som emellertid är fullt

säkert, det är att antagandet af de uti ifrågavarande hänseende väckta motioner icke skulle verka gagnande för våra näringar; och af detta skäl samt, såsom jag förut nämnt, för bibehållandet i tull-lagstiftningen under den närmaste framtiden af en väl behöffig stabilitet, till hvars rubbning jag hoppas att Representationen icke skall medverka. kan jag ej annat än på det lifligaste önska bifall till Bevillnings-Utskottets Betänkande i denna punkt.

Friherre Raab, Carl: Då jag för min del icke kunnat instämma med den siste värde talaren rörande hans fordran på stabilitet i tull-lagstiftningsväg, har jag anhållit om ordet. Stabiliteten är berömvärd, om den länder riket till nytta, men om så icke är, så får jag säga, att jag heldre uppoffrar en princip än landets fördel.

Friherre Sprengporten har i sin motion visserligen yrkat en inregistreringsafgift på nu tullfria varor af 5 procent utaf medelvärdet, men tillika öfverlemnadt åt Bevillnings-Utskottet att föreslå de ned-sättningar eller eftergifter, som af förekommande anledningar anses böra ega rum. Under sådana förhållanden har motionären lemnadt temligen fritt utrymme åt Bevillnings-Utskottet att med hänsyn till frihandelns fordringar och med stöd af andra länders exempel göra några modifikationer i hans förslag, som verkligen är förtjent att antagas.

Besynnerligt nog har Utskottet, uti anförda exempel på huru antagandet af motionen skulle komma att verka, upptagit just sådana artiklar, som icke heller enligt min åsigt böra med tull beläggas. Jag anser visserligen $7\frac{1}{2}$ öre per tunna stenkol icke egentligen betyda något i fråga om förbrukningen, men just därför att denna afgift skulle vara en afvikelse mot frihandelns fordringar, instämmer jag med Utskottets åsigt härutinnan, emedan frihandelssystemet fordrar tullfrihet för födoämnen och råvaror. Jag vill dock akta mig att, likasom Utskottet, därför anse hela motionen olämplig och förkastlig; ty andra artiklar finnas, som böra, äfven i öfverensstämmelse med frihandelns fordringar, med tull beläggas, och då man ej på direkt beskattningsväg kan åtkomma lyxen och öfverflödet, måste man indirekt söka att sätta en hämsko derpå. Derigenom skulle vi ock erhålla statsinkomster, som för afhjelpandet och lindrandet af nu rådande statsbrist äro väl behöfliga. Jag ber blott att härvid få erinra, att vi, oaktadt många och stora lån blifvit upptagna, icke ens hafva råd att skaffa oss ett fullt tidsenligt landt- och sjöförsvär i brist på penningar. Skulle Herr Finansministern tro, att vi med afseende å vår finansiella ställning hafva allt godt och väl, då beklagar jag en sådan uppfattning om landets behof, likasom jag beklagar den Finansministerns åsigt rörande handelslagstiftningen, som i fråga om motionens syfte förbiser hvad som är en frihandelns oafvisliga fordran.

Utskottet synes vidare vilja påstå, att vi härutinnan ej behöfva någon reciprocitet. Nämn då ett enda land, der en sådan icke fordras. Det fordras i England, i Frankrike, ja i alla länder. Till och med i Lybeck har tullfriheten numera upphört för oss. Vår tullfrihet för jern var af stort värde för oss. Härutaf kunna vi hemta ett

nytt bevis huru andra länder bibehålla och bevara tullen, för att derigenom bevaka sina intressen gent emot oss. Hvarföre skola vi då efterskänka våra?

Jag ber slutligen att i korthet få annärka, att hvad våra näringar mest lida utaf är just den af Herr Finansministern så mycket lofordade stabiliteten, och denna måste derföre förr eller sednare upphöra, derom skola vi snart få en, om ock dyrköpt erfarenhet. Jag anser derföre nödigt att vi så snart som möjligt söka begränsa följdena af det nuvarande systemet, ty hvarje statsekonomiskt system äsyftar att bereda arbetsförtjenst och tillfällen till materiel utveckling; och der sådana frukter ej visa sig af systemet, der är det felaktigt.

Jag instämmer i yrkandet om återremiss.

Herr Bennich: Jag vill ej försöka följa den siste värde talaren på hans utflygter om de kraf, som ställas på frihandelssystemet i alla andra frågor än nu föreliggande. Jag tror icke, att vi skola komma till någon ändamålsenlig lösning af det, som nu är föremål för diskussionen, om allt annat, hvarom nu icke är fråga, deruti inblandas. Hvad som nu är i fråga, det är införandet af en inregistreringsafgift på tullfria varor, och i det hänseendet har en föregående talare likasom vid föregående riksdagar, då samma fråga blifvit väckt, noga utredt, att en tillämpning af de motioner, i hvilka yrkas en sådan inregistreringsafgift, skulle föra oss tillbaka till nödvändigheten att förändra hela vår tullagstiftning, rubba den grund, hvarpå principerna derför hvila och göra omöjligt vidhållandet af de afstal, som med andra länder blifvit träffade. En sådan återgång, om den ock ansåges önskvärd, är emellertid omöjlig.

De exempel, Utskottet i sitt nu förevarande Betänkande åberopat, med anledning af Friherre Sprengtportens motion, äro icke tagna för att utmärka just sådana artiklar, som företrädesvis skulle motviligt beläggas med tull, utan hafva framstälts derföre att den ärade motionären i sitt förslag sökt visa, att just från dessa två artiklar Staten skulle hemta de största tullinkomster. Hvarföre Utskottet icke uppgjort någon beräkning öfver hvad en spannmålstull skulle inbringa, torde lätt nog inses; jag tror nemligen, att frågan om en spannmålstull numera är en öfvervunnen fråga här. Icke ens jordbrukarne förfäktat en dylik tull, och att några andra skulle vilja hafva en sådan införd kan icke ens tänkas. Utskottet har således tagit exemplen bomull och stenkol till föremål för sin utredning, derföre att från dessa skulle hemtas de största inkomsterna. Men den siste talaren har sjelf förklaradt, att så beskaffade artiklar icke böra med tull beläggas. Hade emellertid Utskottet anfört några andra råvaror, så antager jag, att den ärade talaren, som dock i sjelfva verket lärer vara frihandlare, lika litet funnit de artiklarne vara lämpliga för tullbeskattning.

Vid sista riksdagen, då denna fråga för andra gången förevar, lät Bevillnings-Utskottet göra en noggrann utredning för att visa, till hvilket resultat motionens antagande skulle föranleda. Man undantog sådana artiklar, hvilkas beskattning icke ur någon synpunkt kunde

komma i fråga och lät sedermera beräkningen af inregistreringsafgiften omfatta alla andra artiklar. Man fann då, att hela registreringsafgiften skulle medföra en inkomst för Staten af omkring 10,000 R:dr. Hvarken Bevillnings-Utskottet eller Kamrarna ansågo en sådan inkomst så afsevärd, att man derföre skulle ingå på ett alldeles nytt system i tullagstiftningen. Jag vågar tro, att Kammaren fortfarande vidhåller denna mening och tillåter mig yrka bifall på Utskottets förslag härutinnan.

Herr Brun: Då erfarenheten och allmänna opinionen i landet tyckas vara ense om, att misstag blifvit begångna så väl vid tullagstiftningen i sin helhet som särskildt vid antagandet af Franska traktaten, genom hvilka misstag dels förorsakats brist i Statens inkomster, dels ock uppkommit ett ganska stort betryck för alla näringsidkare i riket, så väl jordbrukare som fabrikanter, så finner jag för min del det vara skäl, att man på den utaf Friherre Sprengtporten väckta motionen fäster en allvarligare uppmärksamhet än Bevillnings-Utskottet nu gjort.

Så vidt jag finner, har Utskottet hufvudsakligen af tvänne kardinalskäl afstyrt motionen. Det ena är, såsom Utskottet säger, att denna fråga redan vid tvänne föregående riksdagar varit framställd, utan att då för densamma vunnits några sympatier; och förklarar Utskottet vidare detta äfven vara orsaken, hvarföre Utskottet icke anser sig behöfva eller böra ingå i någon vidlyftigare vederläggning af motionen. Det andra motivet, som Utskottet åberopat för sitt afslag, är anförandet af tvänne viktiga importartiklar, hvarpå det icke lämpar sig att lägga tull: bomull och stenkol. Vi hafva ock nyss hört Friherre af Ugglas anföra detta sista motiv såsom ett hufvudskäl mot motionens antagande. Friherre Sprengtporten har emellertid, så vida motionen är rätt återgifven i Betänkandet, hemställt, att Utskottet i hvarje särskildt fall måtte föreslå den nedsättning i den föreslagna afgiften eller den eftergift, som möjligen af omständigheterna kunde påkallas. Utskottet kunde således hafva rent af borttagit afgiften för en del artiklar, om det ansett sådant nödvändigt; och finner jag vid sådant förhållande detta sista af Utskottet och Friherre af Ugglas anförda skäl mot motionen icke vara hållbart och giltigt.

Jemte det jag sålunda i allo förenar mig med Friherre Sprengtporten, såsom motionär, likasom i de af honom och Friherre Raab nu afgifna yttranden, ber jag ock att få tillägga, att jag förmodar att här icke är tvist om teorier, ty vore det så, skulle jag ej hafva äskat ordet. Theorierna i denna del äro snart förbi, men följderna af de under sednare åren antagna teorierna tror jag icke vara lyckliga hvarken för Staten eller för landets näringsidkare. Dessa följder äro beklagliga, och det är derföre jag önskar, att vi i detta hänseende nu måtte beträda en annan väg än den hittills följda.

Jag kan i öfrigt icke dela den åsigt, som Friherre af Ugglas uttryckt, att vi böra i tullagstiftningen bibehålla stabilitet. Visserligen är en sådan rätt bra, när man kommit in på rätt väg, men då man ser, att den leder till förderf och skada, anser jag det icke välbetänt att icke slå in på en annan bana.

På dessa skäl, och då jag anser att man redan alldeles nog experimenterat med teorier, får jag yrka, att Betänkandet i denna punkt måtte till en noggrannare behandling varda till Bevillnings-Utskottet återremitteradt.

Friherre Sprengtporten: Jag borde visserligen upptaga till besvarande de yttranden, som emot min motion afgifvits af tvänne talare, men då jag betraktat mina ärade motståndares motbevisning och hört dem använda ett argumentationssätt, som är omöjligt att bemöta, i det de antagit såsom bevisadt just det som skulle bevisas, så anser jag mig befriad från att i sjelfva saken anföra något vidare.

Det kan dock icke annat än på det högsta glädja mig, att vår Finansminister ser sakerna så ljust och att han har utsigter att kunna på annan väg möta den förlägenhet och de bekymmer, som äro rådande i landet. Det skall verkligen blifva af högsta intresse att lära känna, genom hvilka medel han i framtiden ämnar återställa den brutna jernvigten. Landet skulle blifva honom synnerligen förbundet, derest han lyckades, och jag ber att få på förhand betyga honom min innerliga tacksamhet för det gifna löftet.

Jag fortsätter mitt yrkande om återremiss.

Herr Schartau: Om det nu vore fråga om att införa en ny tullagstiftning, så skulle jag med stor tillfredsställelse ansluta mig till motionärens i detta afseende afgifna förslag; men våra händer äro bundna och just detta förhållande gör, att vi icke nu kunna vidtaga några reformer uti ifrågavarande syftning, utan måste, enligt min tanke, Riksdagen nu anse det såsom en skyldighet att verkligen acceptera Finansministerns åsigt, att stabilitet bör tills vidare bibehållas. För närvarande är det dock tvifvelaktigt, om stabiliteten är vägorande. Om ställningen är dålig eller sådan, att man med skäl kan beklaga sig deröfver, så är ju naturligt att man icke önskar någon stabilitet, så vida någon hjälp är möjlig. Jag tror ock för min del, att det skulle vara önskvärdt att införa väsentliga förändringar i vår tullagstiftning, men tyvärr måste jag anse detta lika omöjligt som det är önskvärdt, i följd af den mycket omtalade Franska traktaten, som haft till följd att ett bekymmersamt förhållande inträdt för Sveriges ekonomi gent emot andra magter. Då det sålunda icke är möjligt att åstadkomma någon egentlig reform eller, för att jag så må säga, en återgång i tullsystemet, och i denna motion icke är fråga om annat än att pålägga vissa varor, som förut ej varit någon tull underkastade, nya afgifter, så bör man noga taga i betraktande i hvad mån landets näringar kunna gagnas af en sådan påläga.

Jag får lof att tillstå, att jag icke kan sympatisera med motionärens förslag, som går ut på att belägga en del tullfria varor med tull eller, såsom det kallas, med en inregistreringsafgift. Jag skulle då mycket heldre vilja gå in på det af en ledamot i Andra Kammaren framställda förslaget att på alla varor sätta en sådan inregistreringsafgift. Om detta låte sig göra, kunde det vara bra, men man kan icke hysa förhoppning att förslaget skall gå igenom; ty Utskot-

tet har onekligen rätt, då det säger att en sådan pålaga på alla varor stöter emot den ofta beklagade Franska traktaten.

Det är sålunda icke möjligt att lemna något understöd till den inom Andra Kammaren väckta motionen; och jag återgår därför till vår motionärs förslag, dervid jag får säga, att jag icke tror att våra viktiga näringar skulle finna sig synnerligen väl vid att exempelvis bomull och stenkol skulle med en sådan afgift, som han föreslagit, beläggas. Jag tror till och med, att våra bomullsfabriker icke skulle tåla vid en sådan afgift, och att de i så fall snart skulle blifva utträngda af utlandets i det afseendet af förhållandena mera gynnade bomullsspinnerier. Hvad åter stenkolen beträffar, så anser jag det vara en lycka för landet, att vi kunna erhålla detta brännmateriel för godt pris, då vi så flitigt arbeta på att förstöra de brännmaterialier, naturen skänkt oss i våra skogar. Då vi ändock äro på goda vägar att förstöra skogarna, hvilka väl måste anses vara af en omätlig vikt, tror jag det icke vara skäl att vidtaga en åtgärd, som än ytterligare skulle stegra frestelsen till deras förödande.

Det har blifvit omnämndt, att vi sjelfva hafva stenkol, att vi hafva mossar, som lemna tillgång till bränsle. Detta är visserligen sannt, och det vore väl, om den nya stenkolstillgång, som i Skåne på sednare tider yppats, blefve varaktig och kunde blifva af så stor vikt att den fyllde våra behof. Dock tviflar jag på, att genom läggandet af en afgift på utländska stenkol, man skulle väsendtligen uppmuntra den inhemska stenkolsproduktionen. Lika litet tror jag, att genom en sådan afgift förädlingen af torfmossar skulle bringas något framåt. Deremot vore det utan tvifvel för flera af våra viktigaste näringar högst skadligt, om nya afgifter pålades de materialier och råämnen, som för dem äro nödvändiga. Jag är af grundsats ingenting mindre än frihandlare, men då vi nu, såsom förut visats, ej kunna slå in på den väg, jag önskar, finner jag det vara klokast att afbida en tidpunkt, då något verkliga kan konsekvent vidgöras i denna syftning.

Jag får sålunda för min del anhålla om proposition på bifall till Utskottets Betänkande i denna punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

2:dra punkten.

Herr Nordström: De skäl, på hvilka Utskottet hemställt, att Herr Johan Olssons motion ej måtte till någon åtgärd föranleda, förtjena att ej alldeles lemnas utan uppmärksamhet och granskning. Kongl. Kungörelsen den 24 Mars 1865, utfärdad i sammanhang med handels- och sjöfartstraktaterna med Frankrike, beviljar åt alla andra med Sverige handlande nationer samma förmåner i afseende å tull och andra afgifter, som genom dessa traktater beviljades Frankrike.

Men då de åt Frankrike beviljades i utbyte mot vissa åt Sverige medgifna förmåner, och förmånerna sålunda, åtminstone i principen, blefvo *ömsesidiga*, kommo i följd af 1865 års kungörelse andra nationer, äfven sådana, med hvilka några traktater af Sverige icke blifvit avslutade, af samma förmåner i åtnjutande, utan att Sverige deremot i utbyte erhållit eller ens begärt några motsvarande fördelar; och är det på detta förhållande motionären syftar, då han föreslår, att sagda kungörelse, eller de deruti fastställda grundsatser i nämnda hänseenden, måtte upphävas och "Riksdagen åter vidtaga sin grundlagsenliga rätt att i fråga om tullsatserna i afseende å alla de nationers handel på Sverige, som icke med vårt land avslutat särskilda handels-traktater, bestämma dessa satsar med uteslutande afseende på hvad vårt lands eget bästa kräver". Men då Utskottet afstyrker detta, och dervid yttrar, att den i kungörelsen uttalade grundsats om i allmänhet lika tullbehandling af samma slags varor, utan afseende på produktionsorten, ej allenast hos oss, utan ock i de aldra flesta civiliserade länder långt härförinnan varit erkänd och tillämpad, att man insett, att *differentialsystemet* endast tjenade till att förrycka handelns naturliga utveckling, och att en återgång till detta föråldrade system icke heller skulle för oss underlätta utverkandet af fördelaktiga reciprocitetsbestämmelser i andra med oss handlande länder, men väl kunde mot oss framkalla repressalier, — så utvisar denna motivering, antingen att Utskottet missförstått frågan eller velat undvika att gifva svar på tal.

Uti motionen förekommer nemligen intet, som gifve anledning till antagandet, att motionären skulle åsyftat differentialtullarnas återinförande i detta ords rätta betydelse. Differentialtullarne, som hos oss hade sin rot uti det bekanta s. k. produktplakatet af år 1724 jemte tillägget dertill af år 1726, hvilka två författningar åter hade till förebild de berömda engelska navigationsakterna af åren 1651 och 1680 — differentialtullarne afsågo att befordra det inhemska skeppsrederiets utveckling samt den inhemska sjöfartens och aktivhandels förkofran; hvad åter motionären uppenbarligen vill, det är, att de handels- och sjöfartsförmåner, som vi på reciprocitetens väg beviljat Frankrike, ej måtte komma hela den handlande verlden till godo, utan att den i sina respektive länder tillerkänner oss liknande i stället. Huru mycket man än hos oss och i andra länder talar om *frihandel* såsom den enda lyckobringande, är man dock allestädes ännu långt ifrån att hafva kommit derhän, så länge högre eller lägre tullsatsar på införseln i alla länder bibehållas. Endast principen för införselsförbuden, som uti merkantilsystemet på sin tid ingick såsom en väsendtlig faktor, kan i vår tid anses såsom en öfvervunnen ståndpunkt i handelspolitiken. Att gå vidare framåt, må vara ett hos nationerna berömvärdt sträfvan; men icke bör det kunna ske derigenom, att den ena nationen ädelmodigt gör sig till ett fritt föremål för den andras spekulationer, och dervid åsidosätter en städse vaken vård om näringslivets intressen i sitt eget land. Handeln emellan två nationer förutsätter, för att blifva ömsesidigt nyttigt och fruktbringande, ett ömsesidigt lika berättigande, detta

sistnämnda må för öfrigt i verkligheten ordnas efter olika omständigheter och behof; men om den ena nationen åt den andra beviljar obehindrad rätt till idkande af handel och rörelse i sitt land, utan erhållen rätt till motsvarande förmåner på den andras område. uppstår ett förhållande af herravälde hos den sednare och beroende hos den förre, som måste blifva än mer tryckande, om ett sådant förhållande under hänförelsen af en abstrakt princip, hvares rätta förverkligande beror derjemte af många andra förutsättningar, skulle af idealala statsmän blifvit utsträckt till hela världen. Det är uppenbart, att då, genom den utrikes ifrån inkommande konkurrensen betydliga förändringar i det inhemska näringslivet måste uppkomma, någon afgift till statskassan äfven af den utländska trafiken med rätta så mycket heldre bör affordras, som den inhemska näringsidkaren genom den allmänna beskattningen får vidkännas afgifter, för att de många inrättningar af olika slag må kunna grundas och upprätthållas, som för industriens och handels fridsamma fortgång i ett civiliseradt land äro oeftergifliga. Importtullar — de må för öfrigt kallas *finanstullar* eller hvad annat som helst — äro en naturlig form för sådana afgifter, och om de derjemte för de inhemska näringsidkarne medföra något skydd, och hvarje sådan afgift, om än så ringa, medför i sin mån ett sådant, så upphör derigenom icke rättsgrunden för deras behof.

Jag hemställer på dessa grunder om bifall till Herr Johan Ols-sons motion och afslag eller underkännande af Utskottets Betänkande.

Herr Bennich: Jag skall ej tillåta mig ingå i tvist med den lärde talaren, som sist haft ordet, om betydelsen hvarken af differentialsystem eller frihandelssystem; men jag ber att få fästa uppmärksamheten vid det praktiska i frågan.

Motionären har yrkat, att den grundsatsen, att en generel tulltariff bör gälla utan afseende på produktionsorten, hvilken grundsats för närvarande är tillämpad, skulle förkastas, och att vi måtte få en speciel tariff för likartade varor, allt eftersom de införas från olika länder. Om detta ej vore att införa ett differentialsystem, så skulle åtminstone handels naturliga utveckling härigenom förryckas, och oss tillskyndas ojemförligt stora olägenheter emot de små fördelar vi kunde hemta af en sådan anordning.

Den förstnämnda grundsatsen har blifvit godkänd, ej allenast af Regeringen, utan äfven af Representationen både före och efter Franska handelstraktatens afslutande. Det kan således ej vara i full öfverensstämmelse med verkligheten, då man säger, att denna generela tariffs tillvaro grundade sig på något, som Representationen ej bifal- lit. Representationen biföll det systemet i sammanhang med godkännande af Franska traktaten och i sammanhang med godkännande af den tulltaxa, som sedermera utfärdats; hvilket äfven Bevillnings-Utskottet i sitt Betänkande uttryckt. Utskottet har dessutom erinrat, att genom specialtariffer än emot det ena, än emot det andra landet, skulle man förrycka handels gång; och detta är lätt insedt. Om en specialtariff funnes för Frankrike och en generel tariff för öfriga länder, så är det klart, att derigenom skulle, derest Frankrike hade sär-

skulda fördelar, Englands och Belgiens produkter först föras öfver till Frankrike och derifrån till oss emot den lägre tull, som gällde för Frankrike. Att detta skulle förrycka handelsn gång är lika gifvet, som att det skulle fördyra varorna för de Svenska konsumenterna, utan att medföra ökade inkomster för Svenska statskassan; och en så beskaffad protektionistisk åtgärd läser ingen vilja bifalla. Lika litet läser man nu vilja återgå till hvad som genom de gamla navigationslagarne och det gamla produktplakatet blifvit stadgad.

Det har numera blifvit ett stort behof för alla civiliserade länder att så lätt och obehindradt som möjligt kunna kommunicera med hvarandra; och åtgärder för sådant ändamål hafva öfverallt blifvit viktiga. Hvert skulle det leda, om *vi* nu återgingo till förhållandena, som långt före detta ansetts och måste anses föråldrade?

Jag finner således icke något skäl att understödja Herr Olssons motion, men deremot allt skäl vara för handen att bifalla Utskottets förslag.

Friherre Sprengtporten: Det är ej sällan, man i Bevillnings-Utskottets Betänkanden påträffar vissa klingande ord, hvilka Utskottet tillägger en betydelse, som i sjelfva verket är alldeles främmande för de orden. Så kan jag för min del ej biträda den tydning Utskottet gifvit af ett differential-tullsystem, utan sluter mig helt och hållet till Herr Nordströms åsigt, om hvad med ett dylikt system rätteligen bör förstås, och är jag honom särdeles förbunden för den karakteristik han gifvit utaf hvad en verklig frihandel vill säga. Isynnerhet har jag med nöje hört hans utredning öfver den frågan, hvart-hän den af Utskottet uttalade mening i afseende på reciprocitetsförhållandena till andra länder ytterst skulle komma att leda. Jag kan ej fatta huru, med antagande af de af Utskottet uttalade grundsatsen, det någonsin kan blifva möjligt att avsluta en handelstraktat.

Jag begagnar detta tillfälle att godtgöra det misstag, jag gjorde, då jag underlät att begära votering vid det svar, Kammaren lemnade på min egen motion, ty jag anser det af intresse att få utredt, huru långt denna Kammare vill gå i att understödja det nuvarande handelssystemet; Och får jag därför instämma i Herr Nordströms begäran om bifall till motionärens hemställan och afslag på Utskottets Betänkande.

Friherre af Ugglas: Det är endast i anledning af ett yttrande utaf den förste talaren, som jag anhållit om ordet. Han yttrade nemligen, att den grundsats, som uttalats i Kongl. kungörelsen den 24 Mars 1865 ej vunnit Representationens bifall. Men jag ber att få erinra derom, att vid 1865—66 årens riksdag en motion väcktes att den tulltaxa, som innehålles uti den samma år med Frankrike avslutade handelstraktaten ej måtte tillämpas på något annat land än Frankrike, utan differentialtullar stadgas för alla öfriga länder. Denna motion föranledde lifliga öfverläggningar särdeles på Riddarhuset, men föll i alla fyra Stånden, eller blef åtminstone ej Riksdagens beslut. I stället godkände Riksdagen en tulltaxa, som vid tullsatserna icke gjorde någon åtskilnad på det land hvarifrån produkterna kom-

mo. Jag tror således, att den värde talarens påstående, det Representationen ej skulle hafva godkänt den uti förstnämnda författning uttalade grundsats icke är fullt riktigt.

Dessutom ber jag att få i hans minne återföra ett förhållande, som han känner lika väl som jag, och det är, att vi redan före den Franska traktaten, om icke med alla, dock med de flesta länder, afslutat handelstraktater, hvarigenom vi i allt hvad införsel och utförsel samt tullsatser anginge, tillförsäkrat dem samma behandling, som tillkomme den mest gynnade nation. Jag öfverlemnar till Kammarens bedömande hvad verkan bifall till motionärens framställning under sådana förhållanden skulle komma att medföra.

Herr Nordström: Den föregående talarens sist gjorda anmärkning eger sin riktighet. Vi återfinna samma stadgande äfven uti Franska traktaten, der det uti Art. 10 heter, bland annat: "Hvardera "makten förbinder sig att låta den andra komma i åtnjutande af hvarje "förmån, privilegium eller nedsättning i tulltarifferna vid införsel eller "utförsel af i denna traktat omförmälda eller icke omförmälda artiklar, som den kan komma att medgifva en tredje makt." Jag är den förste att respektera ingångna öfverenskommelser, men deraf följer icke, att det skall anses för rätt, att alla de olika nationer, som idka sjöfart på Europas haf, och med hvilka Sverige icke afslutat några traktater, böra komma i åtnjutande af de i ofvannämnda traktat beviljade förmåner, endast dertill att Frankrike gjorde det, och det är till detta jag håller mig. Hade det varit en gifven sak, att alla dessa nationer i allt fall skolat i likhet med Frankrike erhålla dessa fördelar, så hade man ju icke behöft utfärda ett sådant särskildt stadgande, som det hvilket innehålles uti Kongl. Kungörelsen den 24 Mars 1865. Det begångna misstaget anser jag ligga deruti, att man afsagt sig rättigheter, som man egt, utan att söka genom denna afsägelse förvärfa sitt eget land motsvarande fördelar.

Huruvida vid 1865—1866 årens riksdag formlig diskussion i Stånden härom egde rum, kan jag beklagligen ej nu erinra mig, och vågar dertill icke inlåta mig i tvist derom, men deremot erinrar jag mig med visshet, att det var vid 1856—1858 årens riksdag, som Rikets Ständer läto förmå sig att borttaga differential-tullarne, och jag erinrar mig äfven det motiv, som föranledde detta beslut. Man hoppades nemligen att derigenom möjligen kunna förmå Frankrike att efterskänka eller nedsätta de differentiantullar, höga hamnungälder och andra afgifter, som tryckande drabbade den Svenske importören; men som detta hopp slog fel, måste man söka vinna målet genom traktater.

Herr Schartau: Jag har nyss yttrat mig om den Franska handelstraktaten på ett sådant sätt, att hvar och en kan inse att jag icke är någon vän af densamma. Jag begagnar emellertid detta tillfälle att beklaga, att i sammanhang med denna traktat infördes en alldeles öfverflödigg liberalitet äfven mot alla öfriga nationer, hvarigenom densamma fick ett vidsträcktare inflytande, än den behöft få. Det förefaller mången nästan, som denna traktat endast varit en omväg

väg eller en förevändning för frihandels-systemets allmänna införande. Då nu ett tillfälle yppats att emot denna traktat uttala en protest, så begagnar jag mig deraf, och får derföre instämma med den talare, som yrkat afslag å Utskottets Betänkande, hvilket är den enda åtgärd, som för närvarande kan vidtagas, och deri ligger åtminstone en opinionsyttring.

Herr Reutersvärd: Jag vill ej inlåta mig i hufvudfrågan, utan anhåller endast att få yttra några ord i anledning deraf, att under diskussionen blifvit sagdt, att de i Kongl. Förordningen den 24 Mars 1865 uttalade principer med afseende å tullsystemet blifvit godkända både af Representationen och Kongl. Maj:t. Jag ber nemligen att få fästa uppmärksamheten derpå, att Representationen vid en af våra sista Stånds-riksdagar uttalade den önskan, att en revision af gällande tulltaxa måtte företagas i sådan syftning, att vid tullsatsernas bestämmande borde tillses, att väl icke ett omätligt skydd bereddes åt de inhemska näringarne, men dessa dock genom låga tullsatser erhöle det skydd, hvaraf de verkligen voro i behof. Det oaktadt tillsatte Regeringen en komité i alldeles motsatt syftning, hvilken komité inkom med ett betänkande, som kan betraktas såsom uppränningen till det liberala tullsystemet, hvarpå Representationen sedermera äfven ingick. Men detta var ej första gången Representationen af undfallenhet lät sin mening vika för Regeringens åsigt. — Jag har nämnt detta, på det man må ihågkomma, att Regeringen och Representationen icke alltid i denna fråga varit ense.

Häri instämde Herr Hasselrot.

Herr Thorburn: Då flera af de föregående talarnes yttranden synas antyda, att de anse sig kunna genom tullafgifter beskatta andra länders innevånare, anhåller jag få opponera mig emot en sådan åsigt; ty enligt min tanke blir det alltid vårt lands egna innevånare, som få vidkännas sådana pålagor, ej utländningen.

Jag kan ej derföre finna att man hjälper Svenska näringarne, såsom nyss föreslogs, genom att pålägga bomull och kol en tull eller inregistreringsafgift, hvarigenom varan endast fördyras för oss sjelfva.

Jag anser derföre ej heller rätt att utöfva repressalier, att t. ex., emedan ett annat land kan behaga genom tull fördyra våra varor för sig, vi derföre såsom straff, på samma sätt, skola för vårt lands befolkning fördyra en vara, som vi behöfva, emedan den derifrån importeras.

Jag tillstyrker derföre bifall till Utskottets Betänkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten, dels af Herr Nordström, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i punkten, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen, och dels slutligen, att punkten måtte af Kam-

maren afslås; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Efter förmälan, att det tillkomme Kammaren att bestämma, hvilketdera af de öfriga yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att afslag å punkten skulle intagas i kontrapositionen vid voteringen, och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller 2:dra punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt.

Omröstningen verkställdes och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58.

Nej — 29.

Den vidare föredragningen af Betänkandet uppsköts till sammanträdet å eftermiddagen.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utåtanden och Memorial, nemligen från:

Stats-Utskottet:

N:o 36, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Femte Hufvudtitel;

N:o 41, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om upphörande af det till Handels- och Sjöfartsfonden å Riks-statens Sjette Hufvudtitel uppförda förslagsanslag m. m.

Lag-Utskottet:

N:o 5, i anledning af väckt förslag om ändring af lagens stadganden angående löftesmans betalningsskyldighet för ingången borgen;

N:o 6, i anledning af väckt förslag, att alla skuldebref, för att vara utsökningsgilda, skola uppvisas för vederbörande kommunalstyrelse på landet eller Stadsfullmäktige i stad;

N:o 7, i anledning af väckt motion om förmånsrätt för kommunalutskylder;

N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i sättet för verkställighet af domar och utslag i skuldfordringsmål.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Onsdagen den 3 Mars 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, angående tullbevillningen.

3:dje punkten.

Bifölls.

4:de punkten.

Grefve Mörner, Carl Göran: Märkvärdigt nog blir resultatet af den föreslagna förändringen på en gång en nedsättning och en förhöjning i tull. Den blir ett dubbelt syftemål: att för den inhemske

tillverkaren fördyra varor, som skola förarbetas, och att minska det skydd, som tillkommer honom för den färdiggjorda varan. Detta är visserligen fullkomligt i systemet, men då man talar om en fördelaktig stabilitet i tulltaxan, skulle jag tro att det ej är så nödvändigt att här genom en tulltillökning frångå denna princip. Den högsta tull, som enligt nu gällande tulltaxa för dessa varor utgår, är 1 R:dr per skålpund, och detta gäller för såväl beredda som oberedda skinnvaror; och nu skulle enligt Utskottets förslag tullen på beredda ökas med 20 procent derutöver. I den nuvarande tulltaxan göres ingen skilnad emellan beredda och oberedda hudar. Nu deremot skulle skilnaden blifva minst 20 öre per skålpund. Detta har en stark anstrykning af tullförhöjning. Jag begriper ej det förmånliga i ett sådant arrangement, och vågar tro att för Statskassan icke någon stor inkomst skulle uppstå deraf. Handeln med skinnvaror är icke af den betydelse i vårt land, att vårt bedröfliga ekonomiska tillstånd lär särdeles mycket kunna upphjelpas genom den af Bevillnings-Utskottet uppfunna utvägen. Jag yrkar således afslag på Utskottets Betänkande.

Herr Bennich: Bevillnings-Utskottet har icke haft för afsigt att genom dessa ändringar hvarken förbättra eller försämra vårt "bedröfliga ekonomiska tillstånd", utan endast att tillmötesgå önsknin-
garne i de motioner, som till Utskottet remitterats, och hvilka syftning Utskottet funnit sig böra erkänna som riktig. Ehuru Utskottet i allmänhet gjort sig till regel att, i enlighet med de inom Riksdagen rådande åsikter, undvika rubbningar i tulltaxan, har Utskottet likväl ej ansett sig kunna gå så långt i vidhållande af denna regel, att det skulle blunda för de förslag, som till Utskottet remitterats från Kamrarna, då dessa äro fullkomligt riktiga. Utskottet har ansett det vara sin pligt att undersöka, om dessa förslag hade skäl för sig eller icke, och Utskottet har likaledes ansett för sin pligt att framlägga de skäl, som tala för vare sig bibehållande af eller önskad förändring i nu gällande tulltaxa. Jag tror vidare att Utskottet haft fullt skäl att i förevarande fall göra undantag från regeln; och den obetydliga tullförhöjningen på dyrbarare skinnvaror, hvilka ju endast begagnas af förmögna och rika personer, har man ansett alltför oväsentlig vid sidan af den med förslaget åsyftade, onekligen rättvisa anordning, hvarigenom oberedda och beredda skinn åsattes skiljaktiga, efter deras olika värden lämpade tullafgifter. Då nemligen i den nu gällande tulltaxan oberedda skinn draga lika tull med beredda, de dyrbaraste slagen 1 R:dr per skålpund, så har Utskottet nu föreslagit att bibehålla detta stadgande för de oberedda skinnen af bäfver, hiller m. fl. dylika, men ansett tullen för beredda skinn af samma slag böra bestämmas till 20 procent derutöver. Detta är visserligen en tullförhöjning, men minst kunde man vänta att härför klandras från det håll, hvarest från anmärkningen nu kommit. Utskottet har vidare föreslagit, för fullfärdiga persedlar, en tullsats af 40 procent i tilläggsafgift utöver tullen på de oberedda skinnen. Detta är visserligen 10 procent lägre än hvad som nu är stadgadt, men jag tror det vara en ganska god proportion häruti. Slutligen har

Utskottet föreslagit en gemensam tullsats af 20 öre per skålpund för alla öfriga oberedda skinn, och jag tror att de förhållanden, som ligga till grund för detta förslag, äro af beskaffenhet, att Utskottet ej skäligen kan förebrås att hafva åsidosatt de anspråk på bevarande af en oförminskad tullinkomst, som här uttalats. Jag beklagar att det ej varit möjligt för Utskottet att på samma gång tillgodose de billiga fordringar, som motionen innehåller, och de obilliga anspråk på stabilitet, som af en och annan af Kammarens ledamöter obetingadt förfäktas.

Grefve Mörner: När man går till nu gällande tulltaxa, så finner man bland de der upptagna skinnsorterna t. ex. ren- och skål-skinn draga en tull af 10 öre. Dessa skulle enligt det nya förslaget komma under rubriken "andra slag" och draga en tull af 20 öre; således komme afgiften för dessa sorter att ökas med 100 procent. Dessamma är förhållandet med skinn af björn och några andra slag, och utom denna tillökning af 100 procent få de ytterligare betala 20 procent på hela tullsatsen, såvida de äro beredda. Man säger att på detta sätt skall man uppmuntra den inhemska industrien, men tro Herrarne verkligen att deraf blir någonting, då våra bundtmakare finna mera uträkning vid att taga in en bundt skinn från de håll der beredningen göres väl, än att släppa dem i händerna på våra sämskmakare, hvilka göra hål på deras dyrbara skinn? Nej, jag tror det ej, ty jag har sett huru skinn här i landet i allmänhet beredes, och funnit att det beredes alltför väl, ty det är så tunnt, att det är nästan genomskinligt. Men hvad jag tror är ännu genomskinligare, är systemets tendens att jemt och samt göra förändringar. Man har icke velat lemna ens denna lilla paragraf i fred. Sådan denna paragraf nu är, förekom den i den tulltaxa, som vid 1844—45 års Riksdag antogs och vi hafva hjälpt oss med dessa bestämmelser nu i öfver 20 år, utan att jag hört sägas att våra bundtmakare kommit i sämre ställning än förut. Jag för min del kan ej inse det stora behofvet af ifrågavarande förändringar, och jag fortfar i mitt yrkande om afslag å Utskottets Betänkande.

Herr Berlin: Jag gör för min del full rättvisa åt Utskottets bemödande att genom påläggande af högre tull för beredda än för de oberedda skinnen, gifva ett skydd åt våra fabrikanter, men jag skulle önska att det skett på ett mera konsekvent sätt. Jag föreställer mig nemligen, att det skulle vara större skäl att stadga en gemensam tullafgift för alla beredda skinn och så att ingen olikhet komme att förefinnas mellan beredda skinn af bäfver, hiller, mård och beredda skinn af mindre dyrbar beskaffenhet. Jag vill emellertid ej yrka afslag å Betänkandet för denna inkonsekvens, som jag dock icke ansett mig böra underlåta att anmärka.

Herr Bennich: Med afseende å den näst siste talarens anmärkningar, ber jag att få nämna att Tullkomitén af 1863 grundar sina åsigter i afseende på frågan om det skydd, som borde tillkomma beredare af skinnvaror, på upplysningar och förklaringar som meddelades af

tillkallade bundtmakare, hvaraf framgick att med lika tullsats för beredda och oberedda skinn kunde beredningen icke med fördel verkställas här i Sverige, utan det vore då fördelaktigare att utsända råvarorna för att i utlandet beredas; och dessa framställningar föranledde komiténs yttrande i frågan. Denna komiténs Betänkande framlades vid samma riksdag som den Franska Handelstraktaten antogs af Representationen, men sinnesstämningen var då sådan, att man ej ville gå ett steg längre än som var alldeles oundvikligt. Den omständigheten, som här blifvit anmärkt, att motionen är väckt af en person, som icke sysselsätter sig med bundtmakeri, torde icke böra tillerkännas någon betydelse, åtminstone icke större än den, att motionens vedersakare icke heller hafva denna praktiska erfarenhet. Skulle man ej kunna skaffa sig kännedom i en dylik sak utan att sysselsätta sig med sjelfva yrket, så skulle all diskussion i sådana frågor blifva omöjlig, åtminstone i denna Kammare. En annan ärad talare har emot Utskottet gjort den anmärkning, att det ej gått tillräckligt konsekvent tillväga vid det skydd det velat gifva våra fabrikanter, och jag vill då fästa den ärade talarens uppmärksamhet vid den omständighet, som betingad skillnaden härvidlag, nemligen att beredningen af dyrbarare skinn fordrar mycket mera omsorg än beredningen af billigare, hvarmed lika stor fara för förluster icke kan vara förknippad. Jag har all anledning att antaga, att våra bundtmakare ej skulle bli så särdeles belåtna, om tulltaxan uppgjordes i öfverensstämmelse med den af den näst siste talaren uttryckta åsigt, och får på nu anförda grunder yrka bifall till Utskottets Betänkande.

Grefve Mörner: Den siste värde talaren har åberopat en bundtmakare, som 1863 års Tullkomité skulle hafva examinerat. Jag tillåter mig härvid göra den anmärkning att, då denne bundtmakare fann uträkning vid att skicka sina oberedda skinn utomlands för att sedan åter få in dem beredda och betala tull efter en R:dr perskålpund, är väl icke derföre sagdt, att han skulle finna med sin fördel lika öfverensstämmande att nu erlægga utom denna tull ytterligare 20 procent. Tro Herrarne verkligen, att så kan förhålla sig? Här måtte vara begånget något misstag eller någon misräkning, antingen af den ifrågavarande bundtmakaren eller af någon annan. Säkert är att om förslaget, att den beredda varan skulle kosta mera, blefve antaget, följden skulle blifva af ifrågavarande ändring, att färdigsydda pelsvarer, såväl af simplare som af dyrbarare slag, skulle bli betydligt dyrare än förut. Mig synes denna ändring icke vara lämplig, och jag kan deri icke se annat än ett ytterligare försök att försvåra den inhemska industriens ställning.

Herr Berlin: Den näst siste talaren har riktat den anmärkning emot mitt anförande, att jag skulle missförstått Utskottets förslag; men jag tror att saken i det stället berott på en otydlighet i uttrycket å min sida. Visserligen kan det medgifvas, att risken vid beredningen för olika slag af skinnvaror kan ställa sig olika, och att Utskottet häri funnit något skäl för olikhet i tullbestämmelsen, men jag anser detta förhållande endast undantagsvis vara fallet. Ut-

skottet har belagt beredda skinn af blåräfven med en tull betydligt högre än för den röda eller vanliga räfvens skinn, så att beredningen af det sistnämnda åtnjuter endast ett skydd af 4 öre, under det att skinn af blåräf har ett skydd af 20 öre, ehuru skilnaden på färgen icke kan göra någon skilnad i beredningskostnaden eller risken dervid.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja blandade med nej, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Grefve Mörner begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 4:de punkten i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslår Kammaren denna punkt.

Omröstningen verkställdes och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 41;
Nej — 22.

5:te punkten.

Bifölls.

6:te punkten.

Herr Schartau: Det må vara att den artikel, som här är i fråga, är af underordnad vigt; men då Utskottet medgifvit att motionärens premisser äro rigtiga, så hade det varit önskvärdt om Utskottet genom anlitande af de utvägar, hvilka säkerligen stått Utskottet tiil buds, förskaffat sig några närmare upplysningar rörande den antagliga kvantitet af hvardera utaf de bägge artiklarne tran och späck, som i allmänhet årligen till riket inkommer. Jag kan visserligen icke neka att detta egentligen varit motionärens skyldighet; men då dessa för frågans bedömande nödvändiga upplysningar nu i alla händelser saknas, och då, på sätt Utskottet sjelf medgifvit, artikeln späck är

råvara till tran, och man i allmänhet antager, att råvaran bör draga lägre tull än den förädlade produkten, så tager jag mig friheten hemställa, huruvida icke Utskottet skulle godhetsfullt vilja mottaga en liten återremiss i denna punkt.

Herr Bennich: I sjelfva saken har jag icke något att erinra mot hvad den siste talaren anfört. Det vore visserligen, såsom Utskottet också erkänt, ganska lämpligt att göra den förändring, som af motionären blifvit ifrågasatt; men då Utskottet vet hvilka svårigheter som bruka möta antagandet inom Kamrarna af hvarje förslag, som afser någon tullnedsättning, så har Utskottet icke vågat tillstyrka bifall till motionen, helst Utskottet i förevarande fall hade för ögonen en årlig tullinkomst af 15,000 R:dr, hvaraf man icke visste huru stor del, som belöpte sig särskildt på artikeln späck. Jag tror mig emellertid med temlig visshet kunna antaga, att det är artikeln tran som jemnförelsevis ger den största tullinkomsten; och sedan en så aktad talare här uppträdt till försvar för motionen, och jag sålunda antager att den har stora chanser att vinna bifall inom Kamrarna, får jag förklara, att jag för min del ej önskar något bättre. Hela saken är efter mitt förmenande mycket enkel. Antingen bör man bibehålla en gemensam tullsats för artiklarna späck och tran, eller också bör man förklara artikeln späck tullfri. I detta afseende behöfver man ej och kan ej heller få någon bättre utredning af frågan genom dess återremitterande till Utskottet. Det är sålunda Kamrarna obetaget att redan nu lemna bifall till motionen, som jag för min del gerna vill biträda, så snart jag icke riskerar att Bevillnings-Utskottet skall få uppbära förebräelser för att hafva framkommit med ett förslag, som möjligen kan hafva till följd en minskning i tullinkomsterna.

Herr Schartau: Jag ansåg mig för min del icke böra föreslå Kamrarna att fatta beslut i denna fråga, innan Bevillnings-Utskottet framlagt någon utredning rörande det inflytande, som ett sådant beslut möjligen kan komma att utöfva på tullinkomsterna. Jag anser mig böra vara mycket mån om Statsverkets inkomster, och då det af Utskottet har vitsordats, att tullinkomsten af dessa bägge artiklar uppgått till 15,791 R:dr, så ville jag icke gerna att man skulle skänka bort en så betydande summa. Af en ledamot, som bör vara sakkunnig par preference, har jag emellertid nu hört uppgifvas, att det är artikeln tran, som gifvit större delen af denna inkomst. Är detta förhållandet — och det är just hvad jag ville att Bevillnings-Utskottet skulle hafva utredt — så blefve måhända minskningen i inkomst genom upphäfvande af tullen å späck i det hela en obetydlighet. Med anledning här af, och om Bevillnings-Utskottets ledamöter anse att Utskottet ej vill eller kan taga någon vidare befattning med frågan, ber jag att få förändra mitt yrkande derhän, att Kamrarna måtte taga i öfvervägande, huruvida det icke är skäl att befria artikeln späck från den tull, som för närvarande är densamma åsatt.

Grefve Hamilton, Henning: Jag vill icke ingå i något bedö-

mande af frågan huruvida det kan vara artikeln tran eller artikeln späck, som tillskyndat Statsverket den största tullinkomsten. För min del fäster jag mig endast vid den omständighet att Utskottet förklarar denna fråga ännu vara så outredd, att Utskottet icke ansett sig böra föreslå någon ändring af gällande tullbestämmelser för berörde artiklar. Den ledamot af Utskottet, som här yttrat sig, har vidhållit samma åsigt angående frågans outredda skick, ehuru han antagit såsom möjligt, att det är artikeln tran, som gifvit största delen af tullinkomsten. Under sådana omständigheter biträder jag yrkandet om återremiss, och anser det icke vara skäl, att Kammaren nu fattar beslut i en fråga, som af Utskottet förklarats outredd.

Friherre af Ugglas: Då ingen hittills yrkat bifall till denna punkt i Betänkandet, så anser jag mig böra göra det. Det har blifvit förklaradt, att man ej med säkerhet kan utreda, huru stor del af ifrågavarande tullinkomst belöper sig på artikeln späck och huru stor del deraf, som belöper sig på artikeln tran. Den sammanräknade tullinkomsten af dessa bägge artiklar uppgår emellertid till det icke obetydliga beloppet af mera än 15,000 R:dr, och då man icke gerna kan befara, att den inhemska industrien skall synnerligen lida deraf att artikeln späck fortfarande drager den lilla tullen af ett öre per skålpund, så anser jag mig böra yrka, att nu gällande tulltaxas bestämmelser i detta afseende måtte bibehållas oförändrade.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten, dels återremiss deraf och dels att Kammaren, med afslag å Utskottets i denna punkt gjorda hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

Utskottets i slutet af Betänkandet gjorda anmälan.

Lades till handlingarne.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag ber att få anmäla min reservation emot Kammarens beslut att bifalla Bevillnings-Utskottets framställning angående borttagande af tullen å stenkolstjärna. Det förefaller mig som om Utskottets ifrågavarande förslag måste hafva härflutit från någon obekantskap med verkliga förhållandena i afseende å denna artikel. Det är nemligen faktiskt, att det exporteras ganska betydligt af denna vara i stället för att importeras, och orsaken härtill är helt enkelt den, att stenkolstjärnan i andra länder för-

ädlas på åtskilliga sätt, som här i Sverige ej ännu blifvit använda. Det torde således kunna medgifvas mig, att det var minst sagdt öfverflödigt att göra denna artikel tullfri.

Friherre Sprengtporten: Jag anhåller att få förena mig i den af Grefve Mörner nu afgifna reservation.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Bevillnings-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Betänkande N:o 3, i anledning af väckta motioner rörande dels nedsättning af det enkla brefportot och afgiften för slutna rekommendation, dels utbytande af tidningsstämpningsafgiften mot lämpligt postporto.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Friherre af Ugglas: Jag instämmer med både motionären och Utskottet i deras åsigt om det önskvärda deruti, att rekommendationen af penningebref underlättas till förekommande af den osed, som här i landet ty värr har utvecklats sig, att med posten försända penningar och andra värdepapper utan rekommendation. Jag skulle icke heller haft något att anmärka emot detta förslag, om det framkommit under en annan tidpunkt; men för närvarande måste jag — måhända af allt för stor försigtighet — hysa betänkligheter att ingå på en nedsättning i rekommendationsafgiften, som möjligen kan hafva till följd en minskning i Postverkets inkomster.

År 1867 nedsattes rekommendationsafgiften från 35 till 24 öre och Postverket har härigenom lidit en minskning i inkomster af 30,000 å 40,000 R:dr för år. Under sådana förhållanden synes det mig, att man väl kan vänta med en ytterligare nedsättning till dess att inkomsten af rekommendationsafgiften åter uppgår till det gamla beloppet. Vidare ber jag att få erinra, att just under de sednaste 16 å 18 månaderna hafva flera posttraktater blifvit afslutade med främmande länder, nemligen med Ryssland, Nederländerna, Frankrike och nu sednast med Nordtyska Förbundet. Genom dessa traktater hafva de internationela portosatserne blifvit betydligt nedsatta; och om också å andra sidan en betydlig minskning på samma gång åstadkommits i kostnaderna för den Svenska sjöpostfarten, så tror jag likväl, att innan resultatet i det hela af dessa traktater hunnit något närmare visa sig, man bör undvika hvarje åtgärd, som kan leda till någon nedsättning af Postverkets inkomster i allmänhet. Vidare bör det tagas i betraktande att det statsbidrag af 70,000 R:dr, som Postverket hittills åtnjutit, från och med i år blifvit indraget, äfvensom att, enligt Riksdagens beslut, den till 380,000 R:dr uppgående assuransfonden blifvit öfverlemnad till Riksgälds-kontoret, hvadan Post-

verket för framtiden går i mistning af räntan å detta kapital. Klokheten torde under sådana förhållanden bjuda att afvakta resultatet äfven af dessa eftergifter, innan man beslutar en ytterligare nedsättning af Postverkets inkomster.

Slutligen vill jag nämna, att General-poststyrelsen i närvarande ögonblick är sysselsatt med utarbetandet af förslag till ny poststadga, som, om den också icke innehåller egentliga afgiftsbestämmelser, likväl genom vissa andra föreskrifter kan komma att inverka ganska betydligt på inkomsterna. Af dessa skäl har jag hyst betänkligheter rörande lämpligheten att i närvarande stund ytterligare nedsätta rekommendationsafgiften, och kan för min del för närvarande icke tillstyrka bifall till detsamma.

Herr Schartau: Om man icke kände den styrka, som verkligt finnes hos Bevillnings-Utskottet, och om man icke på grund deraf kunde befara, att äfven detta förslag skulle röna samma framgång, som vanligen brukar åtfölja alla förslag som komma från detta Utskott, så skulle jag, efter det anförande som nyss blifvit afgifvit, ej begärt ordet. Nu anser jag mig emellertid böra, i min egenskap af affärsman (och här finnes icke många sådane inom denna Kammare) förklara, att jag är vida mera mån om Statsverkets inkomster än om den obetydliga vinsten, att för hvarje rekommenderadt bref kunna inbespara några få öre. Postassuransen är i Sverige billigare än i de flesta andra länder, och jag kan ej finna det vara synnerligen betungande att erlægga de der få örena för att vara säker att brefven riktigt framkomma. Just den sednaste tiden har lemnat en sorglig erfarenhet huruledes hvarjehanda bedrägerier och försnillningar egt rum med bref, som icke varit försäkrade. Och jag tror, att de förluster, som på sådant sätt tillskyndats en och annan, skola innebära en nyttig maning för allmänheten att äfven med en kostnad af några öre försäkra både sina egna tillhörigheter och andras samveten. För min del yrkar jag sålunda afslag å Betänkandet.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, som med ja besvarades.

3:dje punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Betänkande N:o 4, i anledning af inom Första Kammaren väckt motion om förhöjd stämpelafgift å spelkort.

Friherre Raab, Carl: Då jag först genomläste Bevillnings-Utskottets Betänkande, förundrade jag mig deröfver, att Utskottet kunnat afspisa min motion så der sans façon; men då jag på förmidda-

gen hörde en af Bevillnings-Utskottets ledamöter här förklara, i fråga om inregistreringsavgiften, att denna afgift skulle för en del artiklar endast lemna obetydliga belopp, så tänkte jag att Utskottet fäst sig icke heller vid detta förslag, då det endast skulle inbringa ett litet belopp på 100,000 R:dr. När jag sedan hörde samme ledamot nyss yttra, att Bevillnings-Utskottet ej velat hvarken förbättra eller försämrå Statsverkets inkomster, då blef det mig alldeles klart, att man ej önskade några inkomster, och att man derföre fann alldeles öfverflödigt att understödja ett förslag, som åsyftade att bereda tillgångar. Men den bevisning, som Utskottet här har tillåtit sig, förefaller mig så egendomlig, att jag ber att närmare få belysa densamma.

Utskottet har uppgifvit, att stämpelavgiften utgör för närvarande 37 $\frac{1}{2}$ öre per kortlek och att de stämplade kortlekarnes antal uppgått, år 1864 till 193,448, år 1865 till 193,156, år 1866 till 177,108, år 1867 till 180,016 samt år 1868 till 127,484, hvilket för sista året visar en minskning af 50,000 kortlekar. Utskottet säger sig på grund deraf anse, att den af mig föreslagna förhöjning af stämpelavgiften skulle ännu mer minska användningen af spelkort och att den åsyftade inkomstillökningen för Staten icke skulle kunna uppstå. Detta är dock alldeles obevisadt. Utskottet har visserligen sagt så, men det har icke kunnat ådagalägga riktigheten af detta förmenande, ty under de år, som här blifvit åberopade, hafva inkomsterna af kortstämpelavgiften bibehållit sig vid ungefär samma belopp, utom under sista året, och den minskning, som då egde rum, var troligen föranledd af särskilda orsaker. Men deraf kan man ej draga den slutsats, att en minskning i kortförbrukningen skall allt framgent uppstå. Emellertid och om man äfven antager en sådan förminskning af till exempel 50,000 kortlekar, så kan jag ej förstå, att inkomsten derföre behöfver blifva mindre när avgiften ökas med 67 öre. Detta hade Utskottet bort bättre förtydliga, emedan efter vanlig uträkning resultatet blifver helt olika.

Utskottet säger vidare: "Af en sålunda minskad förbrukning af nya spelkort blefve ock en gifven följd, att de fromma stiftelser, som af kortstämpelavgiften uppbära vissa belopp för hvarje stämplad kortlek, ginge i mistning af någon större eller mindre del af denna inkomst, så vida icke Statsverket, till betäckande af dessa förluster, åt de fromma stiftelserna anslogo vida högre belopp än de nu utgående". Ja, det är just en sådan minskning i de fromma stiftelsernas inkomster, som i år har uppstått, utan att Bevillnings-Utskottet har synnerligen ömmat för detta förhållande. Men om stämpelavgiften för 180,000 kortlekar höjes med 67 öre per kortlek, så gör detta en ökad inkomst till Statsverket af 100,000 R:dr, och då kommer naturligtvis en del af detta belopp de fromma stiftelserna till godo. Dessa stiftelser äro: Allmänna barnhusinrättningen i Stockholm, som uppbär 4 skillingar banko, barnhus- och fattigvårdsinrättningarne i landsorten 1 skilling banko, frimurarebarnhuset 3 runstycken banko och serafimerlasarettet 3 runstycken banko för hvarje stämplad kortlek. Emellertid är det helt säkert, att, om denna motion afslås, Statsverket kommer att förlora en inkomst af 100,000 R:dr.

Jag hörde nyss Finansministern, i fråga om postmedlen, fästa stort afseende å ett inkomstbelopp af 15,000 R:dr. Jag förmodar att man ej bör fästa mindre afseende å den vida större inkomst, som nu är i fråga. Jag yrkar derföre att Betänkandet måtte till Utskottet återförvisas.

Herr Bennich: Den ärade motionären har ej bättre uppfattat mitt yttrande för en stund sedan, än att han förmenar mig hafva sagt, att Bevillnings-Utskottet ej haft till syftemål, hvarken att förbättra eller försämra Statsverkets inkomster. Jag anmärkte endast, att Bevillnings-Utskottets förslag i afseende på tullregleringen för en särskild artikel afsåg hvarken att förbättra eller försämra Statsverkets ekonomiska ställning, utan endast att reglera tullafgiften å samma artikel. Detta är icke detsamma, som att Utskottet icke velat förbättra Statsverkets inkomster. Det förhåller sig icke stort bättre med motionärens uppfattning af motiverna i detta Betänkande. Då han nyss redogjorde för Utskottets yttrande, uteglömde han ett litet ord, som emellertid är ganska viktigt. Det är nemligen förbrukningen endast af *nya* spelkort, hvori Utskottet ansett sig kunna befara en förminskning genom stämpningsafgiftens ytterligare förhöjande; och om allmänheten minskar användandet af *nya* spelkort, så uppkommer naturligtvis ej den påräknade inkomstillökningen. Vidare har motionären yttrat, att Bevillnings-Utskottet ej ömmat för de fromma stiftelserna, som efter hans förmenande skulle hemta fördel af den höjda stämpelafgiften. Dessa stiftelser åtnjuta emellertid icke någon viss andel af den afgift, som ingår till Statsverket, utan visst belopp för hvarje stämplad kortlek; och om afgiften höjdes, men antalet stämplade spelkort förminskades, så kan jag icke fatta, att detta skulle bereda någon fördel åt de fromma stiftelserna. Att en sådan minskning skulle blifva en följd af afgiftens förhöjande är påtagligt, enär det visat sig att antalet ärligen stämplade kortlekar ständigt varit i nedgående och för år 1868 minskats med ej mindre än 53,000 lekar, eller från 180,000 till 127,000. Då sålunda en minskning af mera än 25 procent uppstått redan med en afgift af 37 $\frac{1}{2}$ öre, hvad tror då motionären skulle blifva följderna, om afgiften höjdes till 1 R:dr? Antagligen skulle då förbrukningen af nya kortlekar än mera minskas och Statsverket sålunda lida förlust i stället för att tillskyndas den större inkomst, som motionären åsyftat, på samma gång de fromma stiftelserna i än högre grad ginge i mistning af den inkomst de hittills åtnjutit. Det är sålunda, såvidt jag kan förstå, genom Utskottets bevisning ganska fullständigt ådagalagd, att den af motionären föreslagna åtgärd ej skulle komma att motsvara det ändamål han åsyftat, och, hvad beträffar de förmenta bristfälligheterna i den af Utskottet lemnade utredning, så vågar jag påstå, att Utskottet nedlagt vida mera omsorg på motionens besvarande, än den värde motionären sjelf använt på dess nedskrifvande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de under densamma gjorda yrkanden å dels bifall till Bevillnings-Utskottets förevarande Betänkande och dels åter-

remiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Betänkandet och, då dervid svarades många ja, jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Betänkande N:o 5, i anledning af väckta motioner om särskild beskattning å tillverkningen af malt-drycker.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 27 sistlidne Februari och 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 1, med anledning af väckt motion angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t om meddelande af föreskrifter rörande försigtighetsmått vid svedjande m. m.

Herr Grefven och Talmannen föreslog, att det af Utskottet å sid. 4 och 5 framställda förslag till förändrad lydelse af 1, 2, 3 och 4 §§ i 15 Kap. Byggnings-balken skulle paragrafvis företagas till afgörande och förslagens ingress sist förekomma till pröfning; hvilket bifölls.

Till följd häraf förekom nu:

§ 1.

Herr Hasselrot: Det vill synas mig som om Tillfälliga Utskottet genom detta förslag, till förekommande af de olyckor, som genom svedjande kunna uppstå, gjort både för litet och för mycket. Enligt min åsigt kan man icke vidtaga nog stränga försigtighetsmått till förebyggande af de stora olyckor, hvilka svedjandet kan vålla, och motionären har i detta afseende föreslagit, att åt vederbörande myndighet öfverlemna bedömande af frågan, huruvida väderleken tillåter svedjande, äfvensom att svedjande måtte vaktas, intill dess någon myndighet genom noggrann undersökning funnit elden vara alldeles utsläckt. Härutinnan torde motionärens förslag innebära större säkerhet för ändamålets vinnande, än hvad Utskottet föreslagit. I den nu föredragna § säges visserligen att man, innan svedjeländ brännes, skall afrödja skogen, gräfvu upp jorden (ett besynnerligt uttryck, som väl betyder, att jorden *omkring svedjelandet* skall uppgrävas) äfvensom hafva vatten i beredskap, men vida ändamålsenligare torde vara att, såsom motionären föreslagit, stadga att svedjeländ ej finge antändas, förrän anmälan skett hos vederbörande myndighet och denna funnit väderleken vara lämplig. Enligt Utskottets förslag skulle visserligen svedjande vara förbjudet "under bläst eller stark torka och hetta", men dels blir det ofta svårt för domstolen att afgöra, huruvida sådan bläst varit rådande, att den kan anses hafva förorsakat olyckan, dels kan fara förefinnas äfven då ingen bläst eger rum, och

det är derföre rättast att öfverlemna åt någon myndighet att i hvarje särskildt fall bestämma, huruvida antändande får ega rum.

Deremot torde Utskottet hafva gått för långt, när det velat utsträcka de för svedjande gällande stadganden äfven till bränning efter flåhackning eller på annat sätt verkställd odling af mosse eller myr. Angränsar mossen skog, torde de här föreskrifna försigtighetsmåten vara lämpliga, men att fordra dem äfven i händelse mossen är belägen å en öppen slätt, är rent af orimligt. Enligt 1:a momentet skall besigtning ske inom åtta dagar, hvarjemte föreskrifves, att grannarne skola tillsägas att infinna sig och att vatten skall finnas tillreds, men när då äntligen besigtningen sker efter de åtta dagarne, så äro kanske både vattnet och grannarne borta, och då är bränningen för den gången omöjliggjord. För öfrigt blir denna skyldighet för grannarne att inställa sig alltför betungande, framför allt i de trakter, der mossbränning ofta ifrågakommer, och torde, då i allmänhet genom sådan bränning stor fara ej uppstår, vara öfverflödig. Med ett ord, man kan icke vidtaga nog stränga bestämmelser mot svedjandet, som i sig sjelf är ett ondt, men man bör akta sig för att utsträcka dem så att flåhackningen förhindras. Det lämpligaste torde vara att återremittera paragrafen för att vinna rättelse i nu uppgifna hänseenden. Redaktionen fordrar ock förtydligande. Så t. ex. heter det att anmälan skall ske hos ledamot i "kommunalstyrelse", men dermed menas väl ledamot i kommunalnämnd. Jag anhåller om återremiss.

Herr Almquist, Erik Victor: Man har mot den nu föredragna §:n anmärkt, att Utskottet föreslagit dels för mycket, dels för litet. För mycket så till vida, att Utskottet hemställt att de för svedjande stadgade försigtighetsmått skulle utsträckas äfven till bränning af mossar och myrar, ehuru genom sådan bränning icke så stor fara kunde uppstå, som genom vanligt svedjande, samt derföre att de föreskrifna försigtighetsmåten vore alltför betungande. Utskottet har dock varit af en helt annan åsigt, och ansett att vid mossbränning försigtighetsmått äro lika mycket af behofvet påkallade, som vid annan bränning. I Norrland t. ex., der svedjande numera snart sagdt icke förekommer utan endast mossbränning, händer det ofta att stor skada uppstår genom dylik bränning, ty kommer eld en gång lös i en mosse och ej genast hejdas, så sprider den sig med otrolig hastighet åt alla håll. Samma förhållande gäller ock för ljunghedarne i södra Sverige, der dylik bränning ofta eger rum. Hvad åter angår påståendet, att det skulle vara betungande för grannarne att inställa sig vid hvarje bränning, så har det icke varit Utskottets mening — likasom det icke kan hafva varit meningen i 15 Kap. Byggningsbalken, derur den klandrade föreskriften är hemtad — att grannarne ovilkorligen skola alltid inställa sig, utan endast att de på förhand skola tillsägas, för att i händelse af behof vara beredda att hastigt infinna sig och biträda vid släckningen. För litet åter derföre att de föreslagna bestämmelserna till förekommande af oförsigtighet vid svedjande äro alltför litet verkande, hvilket jag dock måste bestrida, då det blifvit föreslaget att undersökning, huruvida föreskrifna försigtighetsmått blifvit iakttagna, skall ega rum innan svedjandet eller brän-

ningen får företagas, och underlåtenhet i berörda afseende blifvit föreslaget att straffas med höga böter.

Man har vidare anmärkt, att Utskottet begagnat uttrycket kommunalstyrelse, och antagit att Utskottet rätteligen menat kommunalnämnd. Så är dock icke förhållandet, utan Utskottet har ansett sig böra använda förnämnda uttryck såsom en generell benämning å den myndighet, hvilken borde anställa besigtning. I vissa delar af vårt land tillämpas ännu icke kommunalförfattningarne, och der blefve sockennämnden den ifrågavarande myndigheten. I Norrland ega åtskilliga städer skogsmark, och der skulle således besigtningen verkställas af stadsstyrelsen. För att nu icke behöfva uppräknat alla särskilda kommunalmyndigheter, som kunna ifrågakomma, såsom kommunalnämnd, sockennämnd, drätselkammare, stadsfullmäktige o. s. v., har Utskottet valt ordet kommunalstyrelse, såsom innefattande alla dessa myndigheter.

Efter att hafva framställt de af mig nu omnämnda anmärkningarne, yrkade slutligen den föregående talaren, att §:n måtte vardas till Utskottet återremitterad, för att få de af honom antydda rättelser deri vidtagna. Jag kan dock ej inse att någon återremiss är nödig, utan yrkar bifall till §:n. Dervid får jag upplysa att orden "så fort ske kan utsätta och" genom misstag kommit att vid tryckningen kvarstå, men att de rätteligen böra utgå.

Herr Arrhenius: I likhet med den förste värde talaren har jag funnit flera af de här föreslagna stadgandena betänkliga, framförallt föreskriften att de för svedjande bestämda försigtighetsmått äfven skola gälla för bränning af odling å mosse eller myr. Något sådant stadgande finnes icke i vår nu gällande lag. Det är visserligen sannt, att skogseldar ofta uppstå i följd af ovarsamt förfarande vid dylik bränning, egentligen dock i de orter, der odlingen icke verkställas på rätt sätt, eller att fältet uppdikas, innan flåhackningen börjas, men man bör besinna att detta slag af odling måste verkställas just under sommaren, framförallt då väderleken är sådan, att den tillåter bränningen fortgå i samma mån den flåhackade marken hinner torka. Föreskrefve man nu för mossbränning samma försigtighetsmått, som för vanligt svedjande, d. v. s. att anmälan skall ske hos kronobetjent eller kommunalstyrelse, att besigtning skulle hållas, — hvarmed kunde dröjas i åtta dagar —, att grannar skulle tillsägas, o. s. v., så kunde lätt hända, att under tiden den för bränning lämpliga väderleken upphörde. Att på detta sätt lagstifta är betänkligt och icke heller behöfligt, ty ändamålet skulle ju kunna vinnas, om man, med förbigående af alla minutiösa föreskrifter, vid § 2 gjorde ett tillägg af innehåll, att, i händelse skogseld uppstår genom vårdslöshet vid mossbränning, samma ansvar skall ådömas som för vårdslöshet vid svedjande. Enligt Utskottets förslag skulle svedjande vara förbjudet under blåst, och finge således endast ske vid absolut vindstilla. Huru ofta inträffar detta? Bättre är då att bibehålla lagens stadgande, att svedjeland ej får antändas under "starkt väder". Uttrycket är visserligen eget och något gammalmodigt, men det är mera expressivt.

En

En omredigering i detta hänseende torde vara lämplig, och finner jag mig i anledning deraf och framförallt med afseende å de olägenheter, som ett antagande af de föreslagna stadgandena skulle medföra för odling af mossar eller myrar, nödsakad att instämna i den förste talarens yrkande om återremiss.

Grefve Wachtmeister, Hans: Jag är Utskottet särdeles tack skyldig för den uppmärksamhet det egnat åt detta ämne, som en be-
dröflig erfarenhet från förra sommaren visat vara värdt att behjertas. Då jag likväl ämnar förena mig med de talare, som yrkat återremiss, sker det, dels derföre att jag anser det mindre lämpligt, att Riksdagen i ett ämne, sådant som detta, skrifer bestämda lagparagrafer, dels derföre att jag vill fästa uppmärksamhet på en omständighet, hvilken Utskottet icke vederbörligen tagit i betraktande. Utskottet har nemligen föreslagit åtskilliga försigtighetsmått till förekommande af olyckor vid svedjande och bränning, samt att kronobetjent eller ledamot i kommunalstyrelse skulle tillse, att dessa iakttagas, men det efter mitt förmenande viktigaste försigtighetsmättet, eller sjelfva *tillsynen* att svedjeland icke må under stark hetta eller storm antändas, har Utskottet icke i sitt förslag upptagit.

Man har visserligen förbjudit, att svedja må antändas under blåst eller stark torka och hetta; men hvem skall väl afgöra, om väderleksförhållandena äro sådana? Efter hvad som här är föreslaget, blefve det alltid domstol, som skulle afgöra detta efteråt; men den skyldige kan då ofta genom undanflykter komma ifrån saken. Konungens Befallningshafvande kan visserligen under pågående stark torka utfärda ett allmänt förbud emot att då antända svedjor, och så gjorde jag i mitt län förra sommaren; men det kan ju under en sådan tidpunkt hända, att det inträffar en lika stark nederbörd i ena delen af länet, som det är torka i den andra. Jag tror således, att bland de föreslagna försigtighetsmåttene borde i främsta rummet intagas tillsynen öfver, huruvida de rådande väderleksförhållandena äro sådana, att antändning af svedja får ske.

Det är för att få rättelse såväl i detta afseende, som i hvad andre talare anmärkt, som jag instämmer med dem, som yrkat återremiss, och jag förenar mig särskildt med dem, som yttrat sig emot det oriktiga i att ställa flåhackning och svedjande, som äro så olika saker, i paritet med hvarandra. En svedja består af nedfällda träd och buskar, som flamma upp med stark låga och medföra stor eldsfara, då flåhackning är jordbränning, som fortgår längre tid.

Jag yrkar återremiss.

Herr von Gegerfelt: Den siste värde talaren har förekommit mig. Jag ville nemligen endast fästa uppmärksamheten derå, att i en fråga, hvilken ligger inom Kongl. Maj:ts lagstiftningsrätt — och att så är, har Kammararen redan angifvit genom att remittera motionen till Tillfälligt Utskott — Riksdagen icke bör uppgöra formulär till lagstadganden, utan endast till Kongl. Maj:t aflåta en skrivelse med anhållan, att Kongl. Maj:t ville utfärda författning i äm-

net, byggd på af Riksdagen angifna principer. Jag önskar, att Utskottet måtte taga detta i öfvervägande vid den återförvisning af paragrafen, som torde förestå, och således uppgöra förslag till en sådan skrifvelse.

Herr Adlersparre: Ehuru jag är Utskottet särdeles tacksam för det arbete, det nedlagt å min motion, måste jag dock instämma i en del af de anmärkningar, som mot paragrafen blifvit af andre talare framställda, och förenar mig derföre i deras yrkande om återremiss.

Grefve Mörner, Oscar: Att lagstifta i ett ämne, sådant som det ifrågavarande, måtte vara ganska svårt. Jag har läst 15 Kap. Byggningsbalken, och det har förefallit mig som om det ofta skulle vara nästan omöjligt att verkställa de der gifna föreskrifterna; så t. ex. heter det, att man vid svedjande skall gräfva upp jorden, men svedjar man intill en bergsträckning, torde detta falla sig litet svårt, och jag trodde derföre att, då ny lag skulle uppgöras, man skulle söka bygga den på en annan basis än den hittills gällande. Så har dock icke skett, och detta torde innefatta ett bevis för hvad jag nyss yttrade, eller att det är svårt att skriva lag i ämnet. God vilja der-till torde väl icke hafva saknats hos Tillfälliga Utskottets ledamöter.

En talare har föreslagit, att det skulle öfverlemnas åt allmän myndighet att i hvarje särskildt fall bestämma, huruvida svedjande får ega rum eller icke; men detta skulle innebära ett polistvång, mot hvilket jag ej kan annat än opponera mig. Utskottet har åter såsom ett korrektiv mot obehörigt svedjande föreslagit, att besigtning skulle verkställas af kommunalstyrelse. Man har dock redan nu ibland svårt att få duglige ledamöter i kommunalstyrelsen, och ökar man deras bestyr, blir svårigheten säkert ännu större. För öfrigt torde man, utan att på något sätt vilja nedsätta institutionen, — jag har själf i många år deltagit i de flesta kommunala angelägenheter, — kunna påstå, att icke alla medlemmar i kommunalstyrelsen äro fullt kvalificerade att utöfva en dylik kontroll. För egen del skulle jag vara föga tacksam för att på requisition få springa hit och dit i backarne och bese svedjeland. Vanligen brukar ett uppdrag åtföljas af ansvar; skall nu kontrollanten ansvara för skadan, i händelse svedjande tillåtits, utan att alla försigtighetsmått vidtagits, så torde ingen vilja åtaga sig uppdraget; är han åter ansvarsfri, kommer väl besväret i de flesta fall att inskränka sig till att, med eller utan traktering, förklara allt ganska godt.

Kan man icke åstadkomma något verksammare och bättre än det nu föreslagna, så synes det mig vara lika så godt att låta 15 Kap. 1 § Byggningsbalken kvarstå oförändrad, utan att deri inflicka förändringar, som endast vitsorda oförmågan. Sådant bör man akta sig för.

För mig finnes ett annat motiv, hvarföre jag motsätter mig den nu föredragna paragrafen och hela förslaget, det nemligen att Utskottet ansett, det Kongl. Maj:t skulle ega ensam besluta i frågan. Gränserna mellan den civila och ekonomiska lagstiftningen äro visserligen omtvistade, men att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan att han ville förändra 1734 års lag, det förefaller åtminstone mig betänkligt och strider helt och hållet mot

min uppfattning af det sätt, hvarpå lagförändringar i Sverige böra försiggå. Den omständighet, att motionen remitterats till ett Tillfälligt Utskott, kan väl icke, såsom en talare förmenat, utgöra något bevis i en så vigtig fråga som den angående skillnaden mellan civil och ekonomisk lag. Vi veta alla att det ofta beror på en ren tillfällighet, hvart en motion remitteras, ty man hör icke alltid så noga på sådant. Hufvudsakligen af det sist anförda motivet och då jag ej kan finna att de föreslagna stadgandena äro bättre än de gamla — de gamla efterlefas för öfrigt icke och det skulle då endast väcka en skäligen förvåning att Riksdagen anhåller, det likartade lagstadganden skola utfärdas — vill jag ej stadna vid en återremiss, utan anser bäst göra processen kort och yrkar rent afslag å den nu föredragna paragrafen. Bifalles detta, vill jag ock yrka afslag å de följande. Det enda jag icke vill motsätta mig är Utskottets hemställan i slutet af motiveringen, att 5 och 6 §§ i 15 Kap. Byggningsbalken skola få kvarstå oförändrade.

Herr Hammar: Mot den förevarande paragrafen af det Tillfälliga Utskottets Utlåtande har den allmänna anmärkning blifvit gjord, att Utskottet i den föreslagit både för mycket och för litet. Utskottet har i afseende å denna paragraf hufvudsakligast utgått från den synpunkt att göra så få ändringar som möjligt i redan gällande stadganden. Utskottet har ock i denna paragraf icke gjort någon annan ändring än tillägget om skyldigheten att för vederbörande kommunalstyrelse anmäla, att man vill svedja, och detta har Utskottet ansett sig böra göra på den grund, att det är bättre att förekomma än att förekommas, ty om skadan redan är skedd och skogselden är i gång, batar det egaren ringa, huru stränga straffbestämmelserna må vara stadgade för den, som dertill varit vållande. Den nuvarande strafflagen upptager ganska stränga straff för den till skogseld vållande, ja ända till sex månaders fästning och skadeersättning. Men, som jag förut sagt, huru stränga än dessa straffbestämmelser må vara, är egaren, sedan skadan en gång skett, dermed föga hjälpt, och derföre trodde man vara bäst att söka förekomma skogseldar. Man ansåg sig på bästa sätt kunna komma till detta resultat, om, med iakttagande af de försigtighetsmått, som i den vägen redan äro förskrifna, tillika stadgades, att man var skyldig hos vederbörande kommunalstyrelse anmäla, när man vill bränna, på det denna måtte kunna tillse, att de förskrifna försigtighetsmåtten verkligen äro iakttagna. En annan ändring, som Utskottet föreslagit, är den, att enahanda stadganden skulle gälla, innan bränning må företagas efter flåhackning eller på annat sätt verkställd odling af mossa eller myr. Det är en sanning, att någon sådan föreskrift icke hittills funnits; men nuvarande lagstadganden i fråga om försigtighetsmått vid svedning hafva sannolikt uppkommit på en tid, då detta var enda sättet för odling. Sedan började man odla äfven mossar och myrar genom flåhackning och bränning; men denna odling och bränning är ofta lika vådlig för skogarne som svedjandet, och derför har Utskottet föreslagit detta tillägg. Det händer nemligen ofta, att mossen ligger på

ett ljungfält, och då kan genom ovarsamhet ljungen fatta eld och derigenom stor skada ske å angränsande skog.

Jag tror därför, det icke vore ur vägen, att stadganden om försigtighetsmått iakttagande äfven här göras. Man har gjort anmärkningar mot formen af detta Betänkande. Inom Utskottet var mycket tal om hvilken väg man borde gå, huruvida man skulle framkomma med direkta förslag till ändringar eller blott hemställa till Kongl. Maj:ts afgörande, i hvad mån dylika vore af behovet påkallade; men slutligen kom man öfverens om att gifva Utlåtandet den nuvarande formen. Skulle Kammaren anse nödigt att för vinnande af en eller annan ändring återremittera Betänkandet, så vill jag för min del icke sätta mig deremot; men då jag anser detta icke vara af behovet påkalladt, får jag tillstyrka bifall.

Friherre Sprengtporten: Då jag i femtio år odlat mossar, har jag trott mig böra tillkännagifva, att jag instämmer med Herr Arrhenius, att de bestämmelser, som i 2 § äro föreslagna i afseende på mossodling, göra dessa odlingar alldeles överställbara.

I afseende på sjelfva formen af Betänkandet förenar jag mig i de anmärkningar, som af Herr von Gegerfelt deremot blifvit framställda. Jag anser denna lagstiftning vara af ganska ömtålig natur, och framför allt måste deri förekommande bestämmelser göras sådana, att de kunna iakttagas. Jag delar nyssnämnde talareshs åsigt, att om några andra bestämmelser än de nuvarande behöfva i detta afseende göras, så bör det icke tillgå på annat sätt, än att framställningen kommer från Kongl. Maj:t, och jag kan för min del icke finna något hinder för Riksdagen att gå in till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen framlägga ett dylikt förslag. Huru frågan sedan bör behandlas, af Lag-Utskottet eller på annat sätt, derom vill jag ej nu yttra mig.

Skulle denna fråga på ett eller annat sätt komma under öfvervägande, får jag i sammanhang härmed fästa uppmärksamhet på en annan stor fara, för hvilken våra skogar äro utsatta, nemligen den att antändas af lokomotiverna på våra jernvägar. Huruvida denna omständighet kan komma att tagas i betraktande, om någon ny lagstiftning kommer i fråga, lemnar jag derhän; men jag har icke kunnat underlåta att här fästa uppmärksamhet derpå.

Jag förenar mig i Herr von Gegerfelts yrkande.

Herr Almquist: Jag vill endast yttra några få ord för att söka vederlägga ett par anmärkningar, som blifvit framställda mot Utskottets Betänkande. Man har gjort anmärkning mot Utskottets Betänkande och väntat det i en annan form. Häremot får jag invända, att motionen endast afser stadgandet af ytterligare försigtighetsmått, icke någon ändring i nu gällande lag. Den afser nemligen stadganden för kontrollen af sådana bestämmelser, som skola iakttagas före bränningen, och det är af denna anledning, som de föreskrifter, hvilka nu finnas i 15 Kap. Byggningsbalken, blifvit bibehållna och endast det tillägg blifvit gjordt, att före bränning anmälan bör ske hos vederbörande kronobetjent eller kommunalstyrelse. En talare har anmärkt, att, i afseende å de föreslagna försigtighets-

måtten vid bränning af mossar och myrar, det skulle vara tillräckligt, att stadga för härigenom möjligen inträffande olyckor samma ansvar som för den, hvilken genom vårdslöshet vid svedjande varit vållande till skogseld.

På denna anmärkning ber jag få svara, att det nu framställda förslaget afser just det man må kunna vara säker, att alla möjliga försigtighetsmått blifvit vidtagna före branden till förekommande af vådeld. Man har vidare gjort anmärkning vid uttrycket "ej må svedja antändas under blåst eller stark torka eller hetta". Dessa uttryck finnas i den allmänna lagen och hafva derfor här fått kvarstå. Man har sagt, att det skulle vara mycket svårt att efteråt bedöma, om svedja blifvit antänd under blåst eller stark torka och hetta, och att derfor det största försigtighetsmålet borde vara, att bränning icke får ske under sådana förhållanden. Men häremot möta så stora svårigheter, att Utskottet icke ansett sig kunna framställa ett dylikt förslag. Man anmäler hos en kronobetjent eller ledamot i kommunalstyrelse, att man vill bränna och ber honom infinna sig för att tillse, att föreskrifna försigtighetsmått äro vidtagna. Men hur är det möjligt att på förhand bestämma tiden för bränningen, då stundligen förändringar i väderleken inträffa? Detta är ju en omöjlighet, och således kan besigtningssmannen få vänta ganska länge.

I detta fall måste derfor vara bestämdt förbud, att det icke får ske och, om vådeld uppstår och det upplyses, att bränningen icke skett under förbjudna omständigheter, så får vid domstol utredas, om så verkligen varit förhållandet. Man har förundrat sig öfver att man föreslagit en ledamot af kommunalstyrelsen att göra denna besigtning och man har stött sig på uttrycket kommunalstyrelse. Jag har redan förklarat, hvarför detta uttryck begagnats. Man har sagt, att ett sådant uppdrag kunde vara odiöst för en ledamot af kommunalstyrelsen. Utskottet har förutsett detta och derfor tillagt: "eller genom annan trovärdig person", på det detta uppdrag må kunna genom sådan person utföras. Man har slutligen anmärkt, att de föreslagna rättelserna äro så obetydliga, att det endast af denna orsak icke vore skäl att vidtaga dem.

Jag har redan förut haft äran nämna, att Utskottet icke ansett sig befogadt att gå längre än motionären föreslagit och därför inskränkt sig till att föreslå ytterligare försigtighetsmått före svedjans eller bränningens antändande och strängare ansvarsåföljder vid dessas åsidosättande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder hade yrkats dels bifall till den nu förevarande första paragrafen oförändrad; dels af Herr Almqvist bifall till samma paragraf med uteslutande af orden: "så fort ske kan, utsätta och"; dels återremiss af paragrafen och dels slutligen afslag å densamma.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till paragrafen oförändrad, hvartill svarades nej, sedermera proposition på bifall till paragrafen, med den af Herr Almqvist föreslagna förändring, hvilken proposition jemväl med nej besvarades, vidare

proposition på paragrafens återremitterande, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej, och slutligen proposition på afslag å merberörda paragraf, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på återremiss af paragrafen förnyats samt med många ja och några nej besvarats, Herr Grefven och Tal-
mannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

§ 2.

Herr Arrhenius: I sammanhang med hvad jag vid första punkten anmärkt, ber jag få göra den hemställan, att hvad här är upptaget rörande torf- och jordbränning måtte utgå, och vid slutet af paragrafen ett tillägg göras, så att den får följande lydelse:

“Underlåter man något af hvad i föregående § finnes stadgadt, eller antänder man svedja under blåst eller stark torka och hetta, eller går man derifrån, innan elden alldeles utsläckt är, böte från och med tjugu till och med tvåhundra daler, ändå att ingen skada sker. Uppstår skogseld genom torf- eller jordbränning, vare bot densamma som för försummelse vid bränning af svedjeländ.“

Detta mitt yrkande afser, att i den nyss återremitterade 1 § sista momentet, rörande flåhackning och bränning af mosse och myr, alldeles må utgå och att till denna paragraf endast göres det tillägg jag nu haft äran anföra.

Friherre Raab, Adam: Då den första paragrafen blifvit återremitterad, som jag föreställer mig egentligen till följd af Herr von Gegerfeldts anmärkning, att det vore lämpligare att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen framställa förslag i ifrågavarande ämne, så torde icke vara skäl att nu i lagform besluta om denna paragraf; hvarföre jag anhåller, att med afseende jemväl på de anmärkningar, som mot paragrafen blifvit gjorda af Herr Arrhenius, den måtte återremitteras för att behandlas i sammanhang med den första.

Herr Arrhenius: Då jag sist hade ordet, uraktlät jag att yrka återremiss, hvilket var min afsigt, och jag anhåller sålunda att nu få göra det.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen återförvisades.

§ 3.

Friherre Raab, Adam: Jag hemställer, om det icke vore lämpligt att återremittera äfven de andra paragraferna, så att Betänkan-
det må komma i sin helhet under Utsköttets pröfning ånyo.

Paragrafen återförvisades.

§ 4.

Friherre Raab, Adam: Jag får yrka återremiss å denna paragraf.

Paragrafen återförvisades.

Ingressen.

Friherre Raab, Adam: Äfven å denna paragraf får jag yrka återremiss.

Herr Almquist, Erik Victor: Då här anmärkningar blifvit gjorda mot den form, i hvilken Utskottet afgifvit detta Betänkande, får jag anhålla, att Kammaren ville upptaga denna fråga till diskussion, så att det blir utredt, huruvida Utskottet bör uppställa förslag till förändring af de åberopade paragraferna eller endast föreslå en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan att Kongl. Maj:t ville göra de ändringar, som i nuvarande stadganden kunde vara nödiga. Detta vore en ledning för Utskottet vid den nya behandlingen af den fråga, som nu blifvit återremitterad.

Friherre Raab: Med anledning af den förre värde talarens uppmaning till Kammarens ledamöter att yttra sig öfver det sätt, på hvilket Kammaren ansåge, att denna fråga borde behandlas, tillåter jag mig för min del instämma i den af flera föregående talare yttrade åsigt, att det lämpligaste sättet för dess behandling vore att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville föreskrifva sådana försigtighetsmått, som kunna vara af behovet påkallade för att förekomma sådana svåra olyckor, som på sednare tider timat till följd af vårdslöshet vid svedjande och torfbränning, utan att Kammaren bör ingå i förslag till lagparagrafer, då detta ligger inom den ekonomiska lagstiftningens område.

Öfverläggningen förklarades slutad och ingressen återförvisades.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Bevillnings-Utskottets den 1 dennes bordlagda Betänkanden:

N:o 6, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för att hämma oloflig varuinförsel; samt

N:o 7, i anledning af inom Första Kammaren väckt motion om särskild beskattning af tobak.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Lag-Utskottets den 1 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckta motioner om ändringar i Konkurslagen den 18 September 1862.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Andra Kammarens den 1 dennes bordlagda Protokollsutdrag:

N:o 138, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts hemställan i sednare delen af Utlåtandet N:o 2, i anledning af väckta motioner angående ändringar i Kongl. Maj:ts nådiga Jagstadsa af den 21 Oktober 1864, med afseende å jagt efter elg; samt

N:o 140, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ett lotsfartygs förläggande under Skagen.

Herr vice Talmannen: I ändamål att i den mån, som ske kan, fortskynda ärendenas gång får jag vördsamt föreslå, att de i denna dags plenum första gången bordlagda Betänkandena måtte få sättas främst på föredragningslistan till nästa plenum, så att dessa Betänkanden må, efter då förnyad bordläggning, kunna till slutlig behandling företagas i plenum nästa Lördag.

Detta förslag bifölls.

Kammaren åtskiljdes kl. 8 e. m.

In fidem
O. Brakel.
